

Vlada
Crne Gore

PREPORUKE ZA SPROVOĐENJE INOVACIONIH PROGRAMA

Podgorica, 2021. godine

U partnerstvu sa ljudima na svim nivoima društva, UNDP pomaže u izgradnji nacija koje se mogu oduprijeti krizi, pokrenuti i održati rast za poboljšanje kvaliteta života svih. Na terenu, u 177 država i teritorija, nudimo globalnu perspektivu i lokalni uvid da bismo pomogli u stvaranju snažnijih i otpornijih ljudi i nacija.

Korišćenje, kopiranje i distribucija sadržaja ove publikacije dozvoljena je isključivo u neprofitne svrhe i uz navođenje izvora. Učinjeni su svi napori kako bi se osigurala pouzdanost, tačnost i ažurnost informacija iznijetih u ovom dokumentu.

Ovo je nezavisna publikacija koju je naručio UNDP. Nalazi, analiza i preporuke ovog izvještaja izraz su autora i ne predstavljaju nužno zvanični stav UNDP.

IZDAVAČ:

Kancelarija Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori u saradnji sa Ministarstvom za ekonomski razvoj Vlade Crne Gore.

Adresa: • Eko zgrada UN, ul. Stanka Dragojevića bb, Podgorica

Telefon: • + 382 20447494

Faks: • +382 20447414

Veb adresa: • www.me.undp.org

Prvo izdanje: 2021.

Autorska prava © 2021

Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori

**PREPORUKE ZA SPROVOĐENJE
INOVACIONIH PROGRAMA**

Sadržaj

1. Korisnici inovacionih programa	4
2. Prijava i postupak izbora projektnih prijedloga u okviru inovacionih programa.....	7
2.1. Prijava projektnih prijedloga	7
2.2. Pravila u postupku evaluacije.....	9
2.2.1. Provjera ispunjenosti administrativnih uslova.....	11
2.2.2. Evaluatori.....	12
2.2.3. Ekspertska komisija za evaluaciju projekata	13
2.2.4. Individualna evaluacija nezavisnih evaluatora.....	14
2.2.5. Neslaganje evaluatora	16
2.2.6. Evaluacija projekata od strane Ekspertske komisije.....	16
2.3. Preporuka za finansiranje	16
2.4. Pregovori sa predlagačima projekata i konačne odluke	17
2.5. Kriterijumi za izbor projekata.....	18
3. Opšta pravila finansiranja	18
4. Zakoni i pravila primjenjiva prilikom izrade i sprovođenja inovacionih programa	19
4.1. Državna pomoć.....	19
4.1.1. Uvodni dio.....	19
4.1.2. Pravila državne pomoći primjenjiva na inovacione programe i projekte.....	22
4.2. Javne nabavke.....	30
4.2.1. Uvodni dio.....	30
4.2.2. Oblast primjene – koja pravila slijediti?	32
4.2.3. Pravila za obveznike primjene Zakona javnim nabavkama	33
4.2.4. Pravila za privatne partnere koji nisu obveznici primjene Zakona o javnim nabavkama	33
4.3. Intelektualna svojina	45
4.3.1. Uvodni dio.....	45
4.3.2. Prava i zaštita intelektualne svojine	45
4.3.3. Komercijalizacija intelektualne svojine	47
4.3.4. Intelektualna svojina u okviru inovacionih programa	48
5. Monitoring projekata.....	49
6. Evaluacija programa.....	50
7. Literatura i prilozi.....	51
8. Prilog 1 - Popis važnih definicija državne pomoći, tabelle opravdanih troškova i maksimalnog intenziteta pomoći i pragova za prijavu.....	52

1. Korisnici inovacionih programa

Korisnici sredstava inovacionih programa su pravna lica iz privatnog i javnog sektora sa sjedištem u Crnoj Gori, osnovani i registrovani u skladu sa posebnim zakonom. Na određene inovacione programe koji će se sprovođiti putem javnih konkursa mogu se prijaviti i fizička lica, ali prije potpisivanja ugovora o dodijeljenoj podršci moraju biti upisani u Registar inovacione djelatnosti.

Korisnici inovacionih programa moraju biti upisani u Registar inovacione djelatnosti i shodno posebno propisanim uslovima za pojedine inovacione programe, mogu uključivati sledeće kategorije:

a) subjekti koji obavljaju inovacionu djelatnost – mogu biti pravna lica iz privatnog i javnog sektora osnovana u skladu sa posebnim zakonom i sa sjedištem u Crnoj Gori. Takođe, mogu biti i fizička lica koja kreiraju inovaciju, plasiraju nova znanja i tehnologije, na originalan i sistematičan način vrše primjenu naučnih rezultata i savremenih tehnoloških procesa u cilju kreiranja ili primjene inovacija. Od pravnih lica najčešće su to sledeći subjekti:

- **Naučnoistraživačke ustanove** su privatne ili javne ustanove koje obavljaju naučnoistraživačku djelatnost. Mogu biti ustanove visokog obrazovanja, naučni instituti i druga pravna lica koja obavljaju naučnoistraživačku djelatnost. U njih se ubrajaju i organizacione jedinice univerziteta, samostalne ustanove visokog obrazovanja i organizacione jedinice pravnog lica (npr. instituta, kompanije i sl.) koje obavljaju naučnoistraživačku djelatnost. Ove ustanove se smatraju organizacijama za širenje znanja čiji je prvenstveni cilj nezavisno sprovođenje osnovnog (fundamentalnog) istraživanja, primijenjenog istraživanja i razvojnog istraživanja ili s rezultatima tih djelatnosti upoznati široku javnost, putem predavanja, objavljivanja ili prenosa znanja.

- **Centar izvrsnosti** predstavlja ustanovu ili grupu istraživača sa specijalizovanim vještinama i stručnošću, a koja okuplja i umrežava najbolje naučnike u određenom području radi bavljenja savremenim istraživanjima čiji je cilj postizanje konkurentnosti u međunarodnom kontekstu, stvaranje najbolje prakse i pružanje stručne podrške i obuke u određenoj naučnoj oblasti. U slučaju da Centar izvrsnosti uključuje grupu istraživača, nosilac je pravni subjekt(i) na kojima su zaposleni istraživači;

- **Mikro, mala, srednja i velika preduzeća** su pravna lica osnovana u Crnoj Gori radi obavljanja privredne djelatnosti (u većinskom privatnom vlasništvu), a koja moraju biti upisana u Registar inovacione djelatnosti. Razvrstavaju se na mikro, mala, srednja i velika, u zavisnosti

latnosti. Razvrstavaju se na mikro, mala, srednja i velika, u zavisnosti od prosječnog broja zaposlenih, ukupnog prihoda na godišnjem nivou i ukupne aktive. Mikro preduzeća se definišu kao preduzeća kod kojih prosječan broj zaposlenih u poslovnoj godini nije veći od 10 i ukupni godišnji prihod ne prelazi 700.000 eura ili ukupna aktiva ne prelazi 350.000 eura. Mala preduzeća su sa prosječnim brojem zaposlenih od 10 do 50 u poslovnoj godini, ukupnim godišnjim prihodom od 700.000 eura do 8.000.000 eura ili ukupnom bilansnom aktivom od 350.000 do 4.000.000 eura. Srednja preduzeća su preduzeća sa prosječnim brojem zaposlenih u poslovnoj godini od 50 do 250, i sa ukupnim godišnjim prihodom od 8.000.000 eura do 40.000.000 eura ili ukupnom bilansnom aktivom od 4.000.000 do 20.000.000 eura. Velika preduzeća se definišu kao preduzeća sa prosječnim brojem od preko 250 zaposlenih u poslovnoj godini i ukupnim godišnjim prihodom većim od 40.000.000 eura ili ukupnom bilansnom aktivom koja je veća od 20.000.000 eura.

- **Startup** je novoosnovano privredno društvo koje nije starije od pet godina i koje kreira, razvija i stavlja u upotrebu inovacije sa visokim potencijalom rasta na međunarodnom tržištu.
- **Spinof** je novoosnovano privredno društvo nastalo kao rezultat naučnih istraživanja ili transfera tehnologija, izdvajanjem iz postojećeg pravnog lica, s ciljem komercijalne eksploatacije rezultata istraživanja ili inovacija.
- **Pronalazači, inovatori, freelenseri i druga fizička lica** mogu biti subjekti inovacione djelatnosti ako obavljaju inovativne aktivnosti koje za rezultat imaju kreiranje inovacija.

b) Subjekti inovacione infrastrukture takođe mogu biti korisnici sredstava inovacionih programa i njihova osnovna uloga je da obezbjeđuju podršku za realizaciju inovacione djelatnosti. Među njima su:

- **Naučno-tehnološki park** je subjekt inovacione infrastrukture koji obezbjeđuje korišćenje specijalizovanog poslovnog prostora i opreme, stručnih i savjetodavnih usluga inovativnim pravnim i fizičkim licima. Naučno-tehnološki park pruža usluge i sprovodi aktivnosti usmjerene ka umrežavanju akademske zajednice i privrede, stimulisanju i upravljanju transferom znanja i visokih tehnologija, unapređenju internacionalizacije poslovanja i komercijalizacije naučnih istraživanja, stvaranju novih i razvoju postojećih inovativnih privrednih društava, kreiranju i primjeni inovacija zasnovanih na vrhunskim naučnim rezultatima promovišući kulturu inovacija i konkurentnost privrednih društava i institucija baziranih na znanju sa ciljem razvoja privrede i države u cjelini.

- **Inovaciono-preduzetnički centar** je subjekt inovacione infrastrukture koji obezbeđuje korišćenje specijalizovanog prostora i opreme, stručnih i savjetodavnih usluga, kao i pružanje informaciono-tehničkih obuka inovativnim pravnim i fizičkim licima, kao i preduzetnicima. Aktivnosti inovaciono-preduzetničkog centra su usmjerene na povezivanje sa potencijalnim partnerima za učešće u nacionalnim i međunarodnim programima, projektima i fondovima iz različitih oblasti nauka s ciljem stvaranja novih i razvoja postojećih kompanija baziranih na inovacijama i transferu znanja, za potrebe privrednog razvoja na lokalnom ili regionalnom nivou.
- **Poslovno-tehnološki inkubator** je subjekt inovacione infrastrukture čija je osnovna djelatnost stavljanje na raspolaganje poslovnog prostora, administrativnih, tehničkih, stručnih i savjetodavnih usluga preduzetnicima, subjektima inovacione djelatnosti i ostalim novoosnovanim kompanijama koje se bave inovacijama, razvojem ili primjenom postojećih i novih tehnoloških rješenja sa ciljem podrške privrednom razvoju na lokalnom nivou.
- **Centar za transfer tehnologija** je subjekt inovacione infrastrukture, najčešće u sastavu univerziteta ili naučno-tehnološkog parka, čija je osnovna djelatnost obavljanje poslova transfera novih tehnologija privrednim društvima, podrška u primjeni inovacija, podsticanje realizacije i komercijalizacije transfera tehnologija, savjetodavne usluge i pružanje pomoći u svim fazama transfera tehnologije (od ideje, identifikovanja tržišnog potencijala, procesa zaštite i korišćenja prava intelektualne svojine, itd). Centri za transfer tehnologija su prije svega mjesta za povezivanje nauke i privrede. Centri podstiču inovacionu kulturu i preduzetništvo zasnovano na komercijalizaciji znanja i rezultata naučnih istraživanja.
- **Klasterska organizacija** je subjekt inovacione infrastrukture ako podržava jačanje saradnje, umrežavanja i učenja u inovacionim klasterima i pruža podršku kroz obezbeđenje ili usmjeravanje specijalizovanih usluga u cilju podsticanja inovativnih aktivnosti, posebno u mikro, malim i srednjim preduzećima i radi na razvoju strateškog partnerstva između klastera na domaćem i međunarodnom tržištu.
- **Inovacioni klaster** je subjekt inovacione infrastrukture i može biti u obliku strukture ili organizovane grupe nezavisnih tijela, kao što su novo-osnovana inovaciona privredna društva (mala, srednja i velika privredna društva), kao i organizacije za istraživanje i širenje znanja, neprofitne organizacije i drugi povezani privredni subjekti, osnovani s ciljem podsticanja inovativne djelatnosti. To se postiže promocijom dije-

ljenja objekata i razmjenom znanja i stručnosti, kao i efikasnim doprinosom prenosu znanja, umrežavanju, širenju informacija i saradnji među privrednim društvima i drugim organizacijama u klasteru.

Svi podnosioci prijave za podršku, prije potpisivanja ugovora, moraju biti u stanju da dokažu da posluju u skladu sa važećim zakonima u Crnoj Gori. Ako se s potencijalnim korisnikom inovacionog programa vode procesi pred sudom (stečajni postupak ili postupak likvidacije), ako su u bankrotu ili im je zabranjeno poslovanje do daljnjeg, te ako su pod istragom zbog gore navedenog, biće povučeni iz evaluacije, odnosno finansiranja. Takođe, ukoliko potencijalni korisnici krše bilo koji drugi ugovor sa državnom upravom, biće povučeni iz evaluacije odnosno finansiranja.

Podnosilac prijave će biti isključen iz procesa evaluacije i/ili finansiranja ukoliko je uočeno da je dostavio pogrešne informacije potrebne za učešće u odabiru projekata, ili nije na vrijeme pružio sve potrebne informacije.

2. Prijava i postupak izbora projektnih prijedloga u okviru inovacionih programa

2.1. Prijava projektnih prijedloga

Podnosilac (nosilac) prijave projekta je institucija, odnosno pravno ili fizičko lice koje prije potpisivanja ugovora sa institucijom nadležnom za sprovođenje inovacionog programa, mora imati definisan pravni status i biti upisan u Registar inovacione djelatnosti. Podnosilac prijave projekta je zadužen za sprovođenje projekta i ispunjenost uslova u skladu sa ugovorenim obavezama i zakonima Crne Gore.

Rukovodilac projekta je fizičko lice odgovorno za sadržajno sprovođenje projekta. Rukovodilac projekta može biti lice koje je: (a) crnogorski državljanin ili (b) strani državljanin sa prebivalištem u Crnoj Gori. Rukovodilac odobrenog projekta mora imati regulisan odnos s institucijom podnosiocem prijave projekta u vidu ugovora o zaposlenju ili neke druge vrste ugovora (npr. ugovor o djelu).

Sredstva kroz koja se finansiraju inovacioni programi raspodjeljuju se kroz konkurse prema uslovima koji su njima propisani, a u skladu sa programima i strategijama nadležnih institucija¹ kojima se podstiče inovaciona djelatnost. U okviru jednog programa, moguće je objaviti više konkursa u različitim vremenskim razmacima.

¹ Institucije koje su nadležne za realizaciju inovacionih programa mogu biti: organi državne uprave, jedinice lokalne samouprave ili fond koji podstiče inovacionu djelatnost (u daljem tekstu: nadležne institucije).

Sve institucije koje su nadležne za realizaciju inovacionih programa objavljuju plan i dinamiku objave konkursa unutar inovacionih programa na početku godine, odnosno nakon zvaničnog usvajanja Zakona o budžetu za tekuću godinu, a koji će biti dostupan javnosti. Konkursi se obavezno objavljuju na internet stranicama nadležnih institucija, a u zavisnosti od ciljanih korisnika, mogu se objavljivati u dnevnoj štampi, na internet portalima, na društvenim mrežama i u drugim sredstvima javnog informisanja.

Sadržaj konkursa

- Konkursi obavezno sadrže:

- Naziv programa unutar kojeg se konkurs raspisuje;
- Predmet i cilj konkursa;
- Prioritetne ili tematske oblasti utvrđene strategijama i programima kojima se uređuje oblast inovacija;
- Uslove za prijavljivanje koji propisuju ko može učestvovati na konkursu;
- Ukupan iznos sredstava predviđen za konkurs;
- Prihvatljive troškove;
- Finansijske uslove za prijavu (ukoliko je predviđeno sufinansiranje projekata);
- Rok za realizaciju projekata (vrijeme trajanja projekata);
- Sadržaj prijave (Prijavni obrazac i ostala neophodna dokumenta za podnošenje prijave projekta);
- Rok i način podnošenja prijava;
- Rok i način donošenja odluke o izboru projekata za finansiranje;
- Administrativne kriterijume koje prijava mora zadovoljiti da bi ušla u postupak evaluacije;
- Kriterijume za evaluaciju prijava i način obračuna konačne ocjene projekta;
- Prednost pri izboru (jasno definisani uslovi prednosti pri izboru projekata u slučaju projektnih prijava sa istim brojem bodova);
- Konkurs u nekim slučajevima može sadržati i neke dodatne uslove koji su značajni za specifičnost programa koji se želi implementirati.

Sadržaj projektne prijave - Projektna prijava treba da sadrži sve komponente definisane u konkursu, uključujući i sledeće:

- Ime, sjedište i kontakt podaci podnosioca prijave projekta i svih partnerskih institucija koje planiraju učestvovati u projektu, uključujući imena i dužnosti odgovornih lica;
- Ime rukovodioca projekta i njegovih partnera, odnosno ostalih fizičkih lica koji su uključeni u sprovođenje projekta;
- Biografije rukovodioca projekta i partnera na projektu koji će raditi na sprovođenju projekta, uključujući dokaze i dostignuća u sprovođenju ranijih relevantnih projekata;

- Pravne sporazume (gdje su neophodni);
- Detaljan plan rada koji uključuje: preduslove za uspješno sprovođenje projekta, očekivane rezultate i ishod projekta u skladu sa planom sprovođenja, procjenu učinaka, očekivani učinak projekta, strukturu ljudskih, finansijskih i drugih neophodnih resursa, kao i procjenu rizika projekta;
- Finansijski plan projekta treba da sadrži pregled troškova za realizaciju projekta, pregled rashoda i prihoda, kao i informacije o sredstvima za sufinansiranje projekta i njihovim izvorima (ako su potrebna);
- Strukturu vlasništva, prava intelektualnog vlasništva i druge obaveze vezane za projekat.

2.2. Pravila u postupku evaluacije

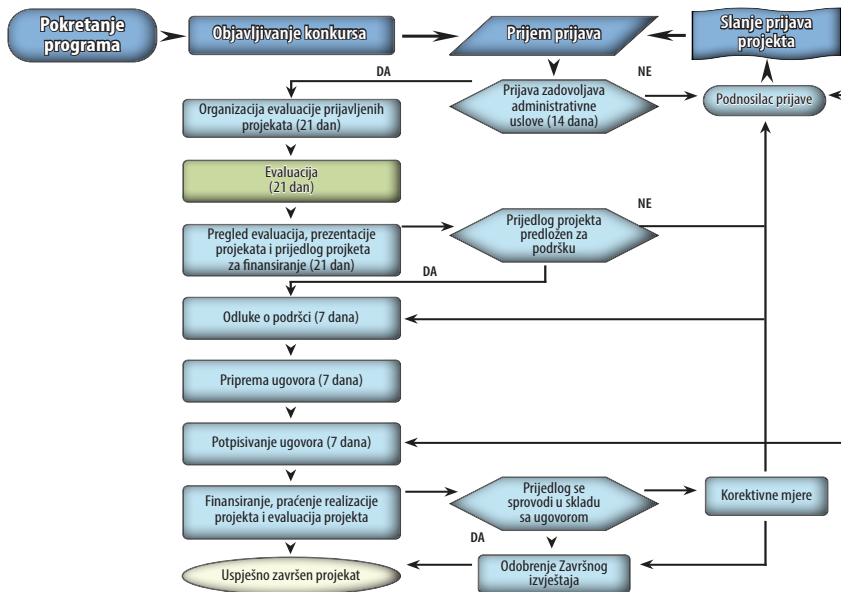
(I) Sredstva koja se dodjeljuju kroz konkurse usmjeravaju se i određuju na osnovu evaluacije pristiglih projektnih prijedloga sa propisanim uslovima. Potencijalni korisnici sredstava moraju opravdati sopstveni interes i potrebu za podrškom. Evaluacija projektnih prijedloga se sprovodi u skladu sa definisanim postupkom koji uključuje prijem, provjeru administrativnih uslova, evaluaciju i izbor projektnih prijedloga.

(II) Za svaki program koji će se konkursom realizovati definisani su: jasni ciljevi, kriterijumi i uslovi za prijavu, kao i postupak evaluacije projektnih prijedloga. Postupak evaluacije projektnih prijedloga zavisi od vrste programa, ciljeva, iznosa dodijeljenih sredstava i broja prijavljenih projekata.

(III) Pojedinci sa stvarnim ili mogućim konfliktom interesa isključuju se iz konkursa sa dodjelom sredstava. Isto pravilo važi i za pojedince koji učestvuju u postupku evaluacije (evaluatori ili ekspertska komisija) ili pojedince koji pokušavaju da na bilo koji način utiču na postupak evaluacije (npr. podnosilac prijave projekta, rukovodilac odobrenog projekta, itd.).

U nastavku će biti prikazan osnovni postupak evaluacije projektnih prijedloga sa predviđenim rokovima koji se može prilagođavati prema potrebama, u skladu sa određenim programima i raspoloživim kapacitetima.

Opšti dijagram: od prijave do završenog projekta

Osnovni postupak evaluacije projektnih prijedloga sadrži sledeće korake:

- 1) Prijem projektnih prijedloga;
- 2) Provjera ispunjenosti uslova (administrativna provjera) – provjera formalnog zadovoljenja uslova konkursa;
- 3) Proces evaluacije projektnih prijedloga - organizuje institucija nadležna za realizaciju inovacionog programa, odnosno konkursa. U zavisnosti od vrijednosti projekata koji se finansiraju moguće je formiranje Ekspertske komisije i/ili izbor evaluatora za svaki pojedini projektni prijedlog).

Preporučuje se da:

- I) za projekte pojedinačne vrijednosti manje od 20.000 eura evaluaciju obavlja ekspertska komisija;
- II) za projekte pojedinačne vrijednosti veće od 20.000 eura, organizuje se individualna evaluacija prijedloga koju sprovode nezavisni eksperti - evaluatori iz odgovarajuće oblasti;
- III) Posebno se, u slučaju kada pristigne veliki broj prijavi (50 i više), a u cilju efikasnije organizacije evaluacije, evaluacioni postupak kod slučaja (ii) sprovodi u dva koraka. Prvo se organizuju individualne evaluacije

koje sprovode evaluatori, a drugi korak, nakon sprovedenih individualnih evaluacija je evaluatorska rasprava, odnosno rasprava o konsenzusu organizovana od strane institucije koja je nadležna za realizaciju inovacionih programa;

IV) Takođe, ima i slučajeva kada se evaluacija odvija u dvije faze, ukoliko je to utvrđeno konkursom.

4) Pregled evaluacija i preporuka projekata za finansiranje od strane institucije koja je nadležna za realizaciju inovacionih programa. Često je praksa da se sprovode i dodatni pregovori o izabranim projektnim prijedlozima, sa predstavnicima institucije koja je nadležna za realizaciju inovacionih programa;

5) Odluka o finansiranju, odnosno saopštenje o konačnim rezultatima evaluacije;

6) Priprema i potpisivanje ugovora sa Nosiocem projekta, odnosno institucijom koja je prijavila projekat i nadležna je za realizaciju tog inovacionog projekta/programa;

7) Finansiranje, praćenje sprovođenja projekta i završna evaluacija projekta.

Period za sprovođenje postupka evaluacije od dana završetka konkursa do konačnog odobrenja projekata za finansiranje trebalo bi završiti najkasnije u roku od šest mjeseci.

2.2.1. Provjera ispunjenosti administrativnih uslova

(I) Institucija koja je nadležna za realizaciju inovacionog programa i javnog konkursa sprovodi administrativnu provjeru i utvrđuje da li projektni prijedlozi zadovoljavaju administrativne kriterijume navedene u konkursu. Ovi kriterijumi se strogo primjenjuju i bilo koji projektni prijedlog koji ne zadovoljava neki od kriterijuma navedenih u konkursu, ne ulazi u postupak evaluacije. Provjera ispunjenosti uslova sprovodi se prije početka postupka evaluacije, a može biti nastavljena i za vrijeme evaluacije.

(II) Rješenje o odbijanju prijave projekta, kojom se isključuje iz postupka evaluacije zbog nezadovoljenja administrativnih kriterijuma konkursa, donosi institucija koja je nadležna za realizaciju inovacionog programa i konkursa. Ovo rješenje se može donijeti nakon administrativne provjere kada se utvrdi da administrativni uslovi nijesu zadovoljeni, u toku ili nakon završenog procesa evaluacije. U određenim slučajevima moguće je zahtijevati od podnosi-

oca prijave projekta da ispravi i dopuni dokumentaciju isključivo u tehničkom smislu, ukoliko nedostaje neki formalni dokument, potvrda i slično. Tada se zahtijeva od Podnosioca prijave da otkloni nedostatke i određuje se rok u kojem je dužan da to učini. Ako stranka otkloni nedostatke u određenom roku, smatraće se da je podnesak bio uredan od njegovog podnošenja. Ako stranka ne otkloni nedostatke u određenom roku, institucija rješenjem odbija prijavu projekta i ne šalje je na ocjenjivanje/evaluaciju.

2.2.2. Evaluatori

(I) Evaluatori su nezavisni stručnjaci koji pomažu u evaluaciji projektnih prijedloga koji ispunjavaju formalne kriterijume. Nadležna institucija za sprovođenje inovacionih programa vrši izbor domaćih ili međunarodnih eksperata/evaluatora, u zavisnosti od tipa javnog konkursa i projekata koji se žele finansirati. Za državne organe je neophodno kreirati i bazu evaluatora, čiji je sadržaj i postupak upisa u bazu evaluatora definisan posebnim pravilnikom. Evaluatori su najčešće međunarodno priznati autoriteti iz relevantnih područja koja su definisana programom podrške. Mogu dolaziti iz oblasti privrede, nauke ili inovacija i posjeduju odgovarajuća znanja i vještine iz okvira njihovih polja djelovanja. Prilikom izbora evalutora, institucija koja je nadležna za realizaciju inovacionog programa dužna je poštovati pravila o izbjegavanju sukoba interesa.

(II) Imena nezavisnih stručnjaka/evaluatora koji učestvuju u postupku evaluacije najčešće nijesu javna, mada postoje i primjeri sprovedenih programa i konkursa kod kojih su poznata imena eksperata, članova evaluacione komisije.

(III) Nakon prijema i ispunjenosti formalnih uslova svih projektnih prijedloga na konkurs, određuju se do tri nezavisna evaluatora po pojedinom projektnom prijedlogu vodeći računa da osobe s potencijalnim sukobom interesa ni na koji način ne učestvuju u postupku evaluacije.

(IV) Institucija šalje svakom odabranom evaluatoru instrukcije ili "Vodič za evaluatore", koji sadrži jasan opis njegovih zaduženja. Od evaluatora se očekuje da informišu instituciju o prihvatanju zaduženja i opštih pravila o izvršenju zaduženja koji su navedeni u pozivnom pismu i Pravilniku o ponašanju za evaluatore.

(V) Osoba koja se nalazi u direktnom sukobu interesa (npr. osoba zaposlena u istoj organizaciji koja se prijavila za finansiranje i saraduje s bilo kojom od osoba uključenih u projektni prijedlog; ili osoba koja je bila uključena u izradu projektnog prijedloga, blisko povezana s bilo kojom od osoba uključenih

u projektni prijedlog kroz finansijski interes, porodične ili prijateljske veze, te kroz prošle, trenutne ili buduće poslovne veze) ne može učestvovati u postupku evaluacije. Osoba koja se nalazi u indirektnom sukobu interesa (npr. osoba koja je zaposlena u pravnom subjektu uključenom u projekti prijedlog, koja može da ima direktnu korist u slučaju finansiranja projekta u smislu profesionalnih aktivnosti, te ako je odnosu koji može uticati na njenu nepristranost) može učestvovati u evaluaciji, ali ne može evaluirati konkretne projektne prijedloge na koje se sukob interesa odnosi i ne može učestvovati u raspravi o tim projektnim prijedlozima.

(VI) Evaluatorima se isplaćuje nadoknada za njihove usluge u skladu sa pravilima koja odredi nadležna institucija. U nekim slučajevima, u slučaju dolaska na intervju i evaluatorsku raspravu, imaju pravo i na nadoknadu putnih troškova i dnevnica.

2.2.3. Ekspertska komisija za evaluaciju projekata

(I) Ekspertska komisija je nezavisno tijelo koje se imenuje odlukom institucije nadležne za realizaciju inovacionog programa, a za potrebe sprovođenja postupka evaluacije prilikom ocjene projekata. Ovakav tip evaluacije se preporučuje za evaluaciju projekata koji se traže konkursom čija je pojedinačna vrijednost manja od 20.000 eura.

(II) Članovi komisije su istaknuti stručnjaci iz svih područja čija se oblast definiše uslovima konkursa. Komisija nije stalna već se imenuje po potrebi, isključivo za potrebe realizacije konkretnog evaluatorskog procesa. Projektni prijedlozi sa propratnom dokumentacijom, dostavljaju se svim članovima komisije na čitanje i ocjenu.

(III) Član nadležne institucije za sprovođenje konkursa koordinira radom komisije i organizuje sastanke na kojima se raspravlja o pristiglim prijedlozima, pripremaju se individualne evaluacije nakon čega slijedi zajedničko usaglašavanje i formiranje konačne odluke i rang liste, u skladu sa prethodno utvrđenim kriterijumima. Članovi nadležne institucije ne mogu biti uključeni u proces donošenja odluke o finansiranju projekata, već je njihovo učešće isključivo tehničke prirode.

(IV) Članovi komisije usaglašavaju zajedničku ocjenu, konsenzusom ili uzimanjem prosječne ocjene po svakom kriterijumu, pripremaju opšti zajednički evaluacioni izvještaj, koje svi potvrđuju i formiraju konačnu rang listu i prijedlog za finansiranje. Članovi komisije moraju objasniti svoje mišljenje predstavnicima nadležne institucije koji mogu postavljati pitanja u vezi zajedničkog izvještaja o evaluaciji.

2.2.4. Individualna evaluacija nezavisnih evaluatora

(I) U slučaju da kada se u okviru inovacionog programa finansiraju krupniji projekti, npr. projekti pojedinačne vrijednosti veće od 20.000 eura, prijedloge projekata koji zadovolje administrativne uslove ocjenjuju nezavisni stručnjaci u skladu sa definisanim kriterijumima za evaluaciju važećim za određeni konkurs. nadležna institucija najčešće imenuje do tri evaluatora po projektu.

(II) Nadležna institucija informiše nezavisne stručnjake prije evaluacije o opštim pravilima evaluacije kao i ciljevima programa.

(III) Svaki projektni prijedlog se ocjenjuje prema primijenjenim kriterijuma nezavisno od strane odabranih stručnjaka koji popunjavaju individualne evaluatorske obrasce sa ocjenama i komentarima. Individualne evaluacije se sprovode na daljinu, tj. nezavisni stručnjaci vrše evaluaciju prijave projekta elektronskim putem.

(IV) Evaluatori ocjenjuju pojedinačne aspekte koji sačinjavaju svaki evaluatorski kriterijum, a ocjenjuju svaki aspekt na definisanoj skali (npr. skala od pet brojeva od 1 do 5. U ovakvoj podjeli, ocjene upućuju na sledeće: 1 – loše; 2 – osrednje; 3 – dobro; 4 – vrlo dobro; 5 – odlično).

(V) Od stručnjaka se očekuje da uz svaku ocjenu daju i opisne komentare koji će dati podnosiocu prijedloga projekta jasnu i detaljnu povratnu informaciju o prednostima i nedostacima njihovih projektnih prijedloga.

(VI) Dostavljanjem potpisane individualne evaluacije instituciji koja ga je angažovala (poštom ili elektronskim putem), nezavisni stručnjak završava svoj zadatak evaluacije, ukoliko institucija potvrdi da je sve dostavljeno u skladu sa datim tehničkim uputstvima. Evaluacija se nakon toga ne može mijenjati.

(VII) Nakon što evaluatori dostave svoje individualne obrasce, institucija nadležna za sprovođenje inovacionog programa provjerava da li su svi individualni obrasci ispunjeni po svim kriterijumima, odnosno da li postoji pripadajuća ocjena za svaki kriterijum i da li su evaluatori dostavili pripadajuće komentare.

(VIII) Za pristup kada su odabrana po dva nezavisna evaluatora po projektu, praksa je da se traži mišljenje trećeg evaluatora, ukoliko je jedna ocjena pozitivna, a druga negativna. Na taj način se dolazi do usaglašenog stava dva evaluatora da je projekat pozitivno, odnosno negativno ocijenjen.

(IX) Konačnu listu projekata nadležna institucija izrađuje isključivo na osnovu prosjeka finalnih ocjena evaluatora.

2.2.5. Neslaganje evaluatora

(I) U slučaju većeg broja prijava za krupnije projekte (npr. preko 50) nadležna institucija može da odluči da sprovede evaluaciju projektnih prijedloga u dva kruga. Nakon odvojenih individualnih evaluacija u prvom krugu evaluacije, nadležna institucija može organizovati evaluatorsku raspravu, odnosno raspravu o konsenzusu. Ta rasprava predstavlja zajednički sastanak (ili telekonferenciju) gdje svi evaluatori zajedno prolaze kroz individualne evaluacije u prisustvu predstavnika nadležne institucije koji učestvuje kao moderator. Predstavnicima nadležne institucije nije dozvoljeno da utiču na stavove nezavisnih stručnjaka. U nekim slučajevima postizanje konsenzusa se može ostvariti bez zajedničkog sastanka.

(II) Stručnjaci će imati zadatak da dođu do zajedničke ocjene po svakom kriterijumu i usaglašavaju jedan opšti zajednički evaluacioni izvještaj, koji svi potvrđuju. Evaluatori moraju objasniti svoje mišljenje predstavnicima nadležne institucije koji mogu postavljati pitanja u vezi zajedničkog izvještaja o evaluaciji. Ukoliko se zajednička ocjena ne može dobiti konsenzusom, koristi se model ocjenjivanja po kom se ona utvrđuje kao srednja (prosječna) ocjena.

(III) Rezultat drugog kruga evaluacije su evaluatorski izvještaji i rang lista projektnih prijedloga prema dobijenim ocjenama.

2.2.6. Evaluacija projekata od strane Ekspertske komisije

(I) U slučaju da kada prijedloge projekata evaluira ekspertska komisija (npr. projekti pojedinačne vrijednosti manje od 20.000 eura), nadležna institucija imenuje do 10 članova Ekspertske komisije (u izuzetnim slučajevima kod pristizanja velikog broja projekata, može se imenovati i do 20 članova).

(II) Nadležna institucija informiše Ekspertsku komisiju prije evaluacije o opštim pravilima evaluacije kao i ciljevima programa.

(III) Svaki projektni prijedlog se evaluira prema definisanim kriterijumima, nezavisno od strane dva člana Ekspertske komisije koji individualno popunjavaju obrasce s ocjenama i komentarima. Članovi Ekspertske komisije ne smiju međusobno diskutovati o projektima do završnog sastanka na kojem se donosi konačna lista projekata koji se predlažu za finansiranje.

(IV) Članovi Ekspertske komisije ocjenjuju pojedinačne aspekte koji sačinjavaju svaki evaluatorski kriterijum, a ocjenjuju svaki aspekt na prethodno utvrđenoj skali. Skala može biti utvrđena brojevima (npr. od 1 - 5. U ovakvoj podjeli, ocjene upućuju na sledeće: 1 – loše; 2 – osrednje; 3 – dobro; 4 – vrlo dobro; 5 – odlično), a može biti utvrđena i brojevima odnosno procentima od 0 do 100 (npr. 5 kriterijuma koji mogu dobiti od 0 - 20 bodova). Često se i definiše prag prolaznosti ispod kojeg se za neki projekat smatra da nije dovoljno kvalitetan, odnosno da je negativno ocijenjen (npr. prag prolaznosti od 70/100 u ukupnom zbiru bodova).

(V) Od članova Ekspertske komisije se očekuje da uz svaku ocjenu dodaju i komentar u formi koja će dati jasnu povratnu informaciju podnosiocima prijedloga projekta. Ovi komentari služe kao ulazni podaci za raspravu o konsenzusu.

(VI) Na završnom sastanku članovi Ekspertske komisije će predstaviti projekte koje su ocjenjivali i pokušati će da dođu do zajedničke ocjene po svakom kriterijumu, koje svi potvrđuju na opštem zajedničkom evaluacionom izvještaju. Članovi Ekspertske komisije moraju objasniti svoje mišljenje predstavnicima nadležne institucije koji mogu postavljati pitanja u vezi zajedničkog izvještaja o evaluaciji.

(VII) Konačnu listu projekata izrađuje institucija nadležna za sprovođenje inovacionog programa isključivo prema dobijenim ocjenama evaluatora. Lista se izrađuje u formi rješenja sa pozivom na *Zakon o upravnom postupku i Javni poziv/konkurs*.

2.3. Preporuka za finansiranje

(I) Nadležna institucija obavlja pregled pisanih izvještaja i rang liste projektnih prijedloga dobijenih od nezavisnih stručnjaka ili Ekspertske komisije kako bi donijela konačnu odluku o prihvatanju za finansiranje ili o uslovnom prihvatanju za one prijedloge koji zahtijevaju pregovore prije konačne odluke o prihvatanju ili odbijanju.

(II) Evaluatori ili ekspertska komisija ocjenjuju naučnu i/ili tehnološku izvrsnost te inovativni potencijal svakog projektnog prijedloga i daju ocjene i objašnjenja za svaki pojedinačni kriterijum. Institucija nezavisno odlučuje koliko će važnost dati određenom kriterijumu ocijenjenom od evaluatora. U objavi konkursa važno je navesti značaj svakog pojedinačnog kriterijuma i način konačnog računanja ocjene projekta, kako bi svi evaluatori ili članovi Ekspertske komisije biti upoznati s njim. Uzimanjem prosječne ocjene za svaki od kriterijuma formira se konačna ocjena. Ocjena za određeni kriterijum

dobija se množenjem srednje ocjene evaluatora ili članova Ekspertske komisije (ocjena dobijena uzimanjem u obzir svih ocjena za pojedini kriterijum podijeljenom s brojem ocjenjivača) uz relativnu važnost svakog kriterijuma. Na osnovu ovako izračunatih konačnih ocjena, dobija se rang lista prijedloga projekata koja instituciji služi kao osnova za donošenje odluke koji projekti bi trebali dobiti finansijsku podršku. U određenim slučajevima (sukob interesa evaluatora, nepotpuna ili neprikladna evaluacija) institucija može da odluči i zatraži novu evaluaciju.

(III) Rezultat odluke nezavisnih evaluatora ili Ekspertske komisije je popis prijedloga koji se preporučuju za finansiranje, popis prijedloga koji zahtijevaju dodatne pregovore i popis prijedloga koji se ne preporučuju za finansiranje.

2.4. Pregovori sa predlagačima projekata i konačne odluke

(I) Nadležna institucija vodi pregovore s predlagačima čiji su projektni prijedlozi uslovno preporučeni za finansiranje od strane nezavisnih evaluatora ili Ekspertske komisije. Svrha ovih pregovora je razriješiti sve nejasnoće koje su uočene tokom vrednovanja, te pribavljanja svih traženih izmjena projektnog prijedloga. Rezultat pregovora su informacije koje pomažu u donošenju odluke o preporučivanju ovih projekata. U nekim slučajevima, pregovori se vode i sa preporučenim i sa uslovno preporučenim projektima, kako bi se razjasnile sve eventualne nedoumice koje može imati nadležna institucija.

(II) Pregovori se mogu odnositi na bilo koji aspekt projektnog prijedloga, s obzirom na komentare nezavisnih stručnjaka i mišljenje nadležne institucije. Moguće izmjene mogu biti tražene u dijelu prilagođavanja projektnog plana, usklađivanje posebnih ugovornih obaveza ili uslova traženih u projektu, izmjena finansijskog plana. Ovdje se radi isključivo o izmjenama koje suštinski ne mijenjaju projekat, već omogućavaju ili olakšavaju njegovu izvodljivost.

(III) Tokom pregovora, nadležna institucija vodi računa da podrži one projekte koji pokazuju veći potencijal za uključivanje i povlačenje sredstava na međunarodnom nivou, tj. da se prijave za EU/međunarodne izvore finansiranja, poput *Evropskog programa za istraživanje i inovacije* (Horizon Europe). Na taj način želi se omogućiti održivost i vidljivost rezultata, koji će se ostvariti kroz saradnju u okviru projekta koje planiraju da finansiraju, kao i povećanje učešća crnogorskih institucija u programima Evropske unije. Projekti koji pokazuju predkomercijalni ili imaju komercijalni potencijal biće podržani u pronalaženju partnera iz privrede, zaštiti prava intelektualne svojine proizašle iz projekta i/ili komercijalizaciji rezultata istraživanja.

(IV) Po završetku pregovora i izmjeni projektnih prijedloga, nadležna institu-

cija formira konačnu listu prihvaćenih i odbijenih prijedloga projekata, a uz to i relevantne izvještaje o evaluaciji i rezultatima pregovora.

(V) Nakon što nadležna institucija zaključi konačnu rang listu, priprema odluku, odnosno rješenje o prihvatanju ili odbijanju projekata koje šalje uz izvještaj o evaluaciji svakom podnosiocu projekta koji je učestvovao u evaluaciji. Istovremeno, podnosioci kojima su odobreni projekti pozivaju se na potpisivanje ugovora.

(VI) Konačna lista prihvaćenih prijedloga projekata objavljuje se javno i promovira u zajednici.

2.5. Kriterijumi za izbor projekata

(I) Svi programi imaju zajedničke opšte kriterijume i svi kandidovani projekti moraju biti u skladu s njima da bi bili prihvaćeni. Ovi kriterijumi koriste i predlagačima prilikom pripreme projektnog prijedloga, a takođe služe i evaluatorima kod ocjenjivanja projekata kako u kvantitativnom, tako i u kvalitativnom (opisnom) smislu.

(II) Postoje i posebni kriterijumi koje nadležna institucija utvrđuje za svaki program pojedinačno. I oni moraju biti istaknuti u konkursu. Evaluatori koriste jedinstveni skup kriterijuma u okviru jednog konkursa kako bi projekte ocjenjivali na kvantitativni način. Nadležna institucija nezavisno odlučuje koju važnost će kojem kriterijumu dodijeliti, a u skladu s opštom ocjenom (dobijenom pomoću svih kriterijuma), predlaže projekte za dobijanje finansijske podrške. Relativna važnost svakog kriterijuma takođe se objavljuje u svakom konkursu.

3. Opšta pravila finansiranja

(I) Prije početka finansiranja projekta, rukovodilac projekta i sve ostale odgovorne osobe potpisuju ugovor o finansiranju sa nadležnom institucijom. Ugovor obavezuje pravno lice Nosioca projekta i rukovodioca projekta da projekat sprovedu u skladu sa odobrenim projektnim planom i u skladu sa dinamikom planiranih aktivnosti. Ugovor obavezuje nadležnu instituciju da obezbijedi finansijska sredstva u skladu s ugovorom tj. odobrenim planom. Ugovor definiše prava i obaveze ugovornih strana, uključujući prava na intelektualnu svojinu kao i druga prava koja proizlaze iz rezultata projekta.

(II) Tokom sprovođenja projekta moguće je neke aktivnosti promijeniti ili dopuniti, ali za svaku promjenu na projektu prethodno je neophodno zatražiti i obezbijediti saglasnost nadležne institucije, što se definiše ugovorom.

(III) Isplate korisnicima sredstava vrše se u prethodno utvrđenim vremenskim intervalima koji se određuju ugovorom o dodjeli sredstava.

(IV) Prema pravilima o državnoj pomoći, nadležna institucija pokriva dio ukupnih troškova projekta, dok preostali dio troškova mora biti pokriven iz sopstvenih izvora finansiranja.

(V) Finansiranje se zasniva na odobrenom poslovnom i finansijskom planu za određeni projekat. Finansijski plan je specifičan za svaki projekat i određuje se u ugovoru. Uobičajeno je da se prva uplata sredstava izvršava neposredno nakon potpisivanja ugovora, dok se ostala plaćanja vrše u skladu sa definisanim uslovima (npr. po isteku određenog perioda i pozitivne ocjene izvještaja, ili po utrošku sredstava i pravdanju tog iznosa).

4. Zakoni i pravila primjenjiva prilikom izrade i sprovođenja inovacionih programa

4.1. Državna pomoć

Prilikom izrade programa, institucije nadležne za realizaciju inovacionih programa primjenjivaće Zakon i ostala pravna akta koji se odnose na državnu pomoć. Takođe, prilikom sprovođenja inovacionih programa institucije i korisnici inovacionih programa moraće da prate poštovanje navedenih pravila. U ovom poglavlju obrađeni su neki osnovni pojmovi koji se odnose na državnu pomoć, nacionalno zakonodavstvo i evropsku regulativu koja je primjenjiva na državnu pomoć shodno važećem Pravilniku o listi pravila državne pomoći, koji se objavljuje u Službenom listu.

4.1.1. Uvodni dio

Državna pomoć odnosi se na pogodnost koju nekom privrednom društvu daju organi vlasti pomoću koje on može ostvariti konkurentsku prednost na tržištu. Državna pomoć dodjeljuje se na razne načine, npr. putem dodjele subvencija, povlašćenih kamata ili poreskih olakšica, ili kupovinom roba i usluga na preferencijalnoj osnovi.

Davalac državne pomoći je organ državne uprave, odnosno jedinica lokalne samouprave, te svako pravno lice koja dodjeljuje državnu pomoć.

Korisnik državne pomoći je svako pravno i fizičko lice koje, bez obzira na pravni status, motiv osnivanja i način na koji se finansira, obavljajući privrednu djelatnost učestvuje u ponudi proizvoda i usluga na tržištu te pri tome prima državnu pomoć.

Crna Gora je svojim propisima uredila neke djelove sistema državne pomoći na državnom nivou *Zakonom o kontroli državne pomoći* (“*Službeni list Crne Gore*”, br. 012/18 od 23.02.2018). Navedenim Zakonom propisuju se uslovi i postupak dodjele i kontrole namjenskog korišćenja državne pomoći, radi zaštite konkurencije i ispunjavanja obaveza preuzetih potvrđenim međunarodnim ugovorima. Dio državne pomoći koji se odnosi: na horizontalne državne pomoći, državne pomoći za pojedine sektore, državne pomoći u formi posebnih instrumenata pomoći kao i druga pravila za državne pomoći, a naročito za pomoć male vrijednosti uređen je regulativama Evropske komisije, Evropskog savjeta, Evropskog parlamenta i prakse Evropskog suda koja se primjenjuju na državnu pomoć. Primjenjiva regulativa navedena je u Pravilniku o Listi pravila državne pomoći.

Prvi stav člana 107. ugovora o funkcionisanju Evropske unije² određuje elemente državne pomoći navodeći da “svaka pomoć koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijete da će narušiti tržišna konkurencija stavljanjem određenih preduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutrašnjim tržištem u mjeri u kojoj utiče na trgovinu među državama članicama”.

Član 2. Zakona o kontroli državne pomoći definiše pojam državne pomoći odnosno uslove koji moraju biti kumulativno ispunjeni da bi mjera predstavljala državnu pomoć:

1) **Mora uključivati državna sredstva** odnosno finansijsku pomoć koja se direktno ili indirektno dodjeljuje iz državnog budžeta, odlukom Vlade Crne Gore, budžeta opštine, odlukom nadležnog organa opštine, uključujući fondove Evropske unije i druge javne fondove.

Napomena: Sredstva koja su pod direktnom kontrolom EU institucija i dodjeljuju se iz centralnih fondova EU (HORIZON, COSME, MEDIA, LIFE, TEN-T itd.) ili evropskih ili međunarodnih finansijskih institucija (EIB, Evropski investicioni fond, MMF, EBRD, itd.), bez ikakvih diskrecionih prava nacionalnih tijela država članica EU, naročito kada se radi o izboru korisnika, ne predstavljaju državna sredstva.

2) **Mora biti ostvarena prednost na tržištu** odnosno korisnik mjere je primio sredstva koja ne bi mogao ostvariti u svom redovnom poslovanju. Pored očiglednih državnih pomoći kao što su subvencije, oslobađanje od plaćanja poreza, državne garancije itd, postoje i ostale državne pomoći

² Ugovor o funkcionisanju EU- dio pravne tekovine EU koju na putu pristupanja države kandidati moraju usvojiti.

koje su manje očigledne, a takođe osiguravaju ekonomsku prednost, a to su: npr. kupovina/iznajmljivanje zemljišta u državnom vlasništvu preduzetniku po povoljnijoj cijeni od tržišne, prodaja zemljišta preduzetnika državi po cijeni većoj od tržišne, omogućavanje pristupa javnoj infrastrukturi bez plaćanja doprinosa za istu, itd. Relevantan je isključivo efekat mjere, a ne cilj, ni razlog intervencije države – **prednost je prisutna uvijek kada se finansijska situacija određenog privrednog društva/grupe privrednih društava/sektora poboljša zbog intervencije države u uslovima koji se razlikuju od tržišnih uslova.**

3) **Mora biti zadovoljen kriterijum selektivnosti** odnosno potrebno je utvrditi je li određeno privredno društvo, sektor ili region dobilo određena sredstava koja se direktno ili indirektno dodjeljuju iz državnog budžeta, pa je time doveden u povoljniji tržišni položaj, odnosno da li se finansijska pomoć privrednim društvima pruža pod istim uslovima, ili se pruža selektivno privrednim društvima na osnovu veličine privrednog društva, mjesta poslovanja ili mjesta registracije, ili je namijenjena jednom privrednom društvu. **Selektivnost uvijek znači odstupanje od opštih mjera koje na isti način tretiraju sve preduzetnike na tržištu.**

4) **Uticaj na trgovinu između Crne Gore i drugih država** odnosno finansijska pomoć ugrožava konkurenciju i utiče na trgovinu između Crne Gore i drugih država suprotno potvrđenim međunarodnim ugovorima. Smatra se da finansijska pomoć ne utiče na trgovinu ako ne dovodi do povećanja potražnje ili interesa za ulaganjima u određenom regionu i ako su proizvodi ili usluge koje proizvodi/pruža privredni subjekt izrazito lokalnog značaja ili imaju geografski ograničen domet.

Izuzeće od primjene čl. 107. (1) ugovora o funkcionisanju Evropske unije su navedena u drugom i trećem stavu člana 107 kojima se predviđa automatski dopuštena pomoć i uslovno dopuštena pomoć. U Crnoj Gori pomoć koja se smatra usklađenom državnom pomoći navedena je u članu 7. Zakona o kontroli državne pomoći i odnosi se na pomoć namijenjenu:

- 1) unapređenju ekonomskog razvoja Crne Gore, odnosno određenog regiona u kojem su životni standard ili stepen zaposlenosti niži od prosječnog u Crnoj Gori.
- 2) izvršenju projekata koji zajednički finansiraju Evropska unija i Crna Gora ili za otklanjanje ozbiljnog poremećaja u privredi Crne Gore.
- 3) podsticanju razvoja određenih privrednih djelatnosti i područja, ako pomoć ne utiče na položaj drugih učesnika na tržištu.
- 4) promovisanju i očuvanju kulturne baštine, ako pomoć ne utiče na položaj drugih učesnika na tržištu.

Usklađenom državnom pomoći se smatra i pomoć:

- 1) koja ima socijalni karakter, pojedinim kategorijama potrošača, ako se odobrava bez diskriminacije u vezi porijekla roba i usluga, i
- 2) za otklanjanje šteta nastalih usljed prirodnih nepogoda ili vanrednih okolnosti.

4.1.2. Pravila državne pomoći primjenjiva na inovacione programe

Na dio državne pomoći koja će se dodijeljivati **putem inovacionih programa primjenjiva je, saglasno Pravilniku o listi pravila državne pomoći i sljedeća regulativa:**

a) Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 ugovora (32014R0651) SL L 187, 26.6.2014, str. 1-78);

b) Okvir za državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije (52014XC0627(01), SL C 198, 27.6.2014., str. 1-29);

c) Uredba Komisije (EU), br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni čl. 107. i 108. ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći) (32013R1407, SL L 352, 24.12.2013, str. 1-8);

• **Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014 o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojiva s unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107. i 108.**

Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014 o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim s unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107. i 108., poznata i pod imenom *Regulativa o grupnom izuzeću*, definiše koja državna pomoć je spojiva s unutrašnjim tržištem i podliježe režimu opšteg izuzeća od prijave, odnosno smije se dodijeliti prije prethodne prijave i odobrenja Evropske komisije.

Međutim, kada iznos za pojedinačnu državnu pomoć po preduzetniku ili po projektu premašuje pragove za prijavu utvrđene ovom Regulativom, prije dodjele pomoći neophodna je njena prijava kao i njena detaljna procjena i odobrenje od strane Evropske komisije.

Neki od drugih opštih uslova koji moraju biti ispunjeni da Regulativa bude primjenjiva su sledeći:

- a) državna pomoć mora zadovoljiti kriterijum transparentnosti odnosno trebalo bi biti moguće unaprijed, prije dodjele državne pomoći, tačno izračunati bruto ekvivalent državne pomoći³, bez potrebe za sprovođenjem procjene rizika;
- b) državna pomoć mora imati učinak podsticaja - ne može biti dodijeljena nakon što su započeli radovi na projektu ili djelatnosti;
- c) državna pomoć je podložna mehanizmu nadzora i redovnoj evaluaciji da ne utiče negativno na trgovinske uslove u mjeri koja je suprotna zajedničkom interesu.

Regulativa daje i pregled sektora i mjera na koje se ne primjenjuje, npr. pomoć za djelatnosti povezane s izvozom, pomoć uslovljenu time da se prednost daje upotrebi domaće robe u odnosu na uvezenu robu, pomoć preduzetnicima u teškoćama, itd.

Neke od kategorija na koje se primjenjuje Regulativa o grupnom izuzeću, a koji će ujedno biti i primjenjive prilikom dodjele inovacionih programa su sledeće:

- a) pomoć MSP-ovima u obliku državne pomoći za ulaganje, operativna državna pomoć i državna pomoć za pristup finansiranju za MSP-ove; i
- b) pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije.

U članu 4. Regulative Komisije (EU) br. 651/2014 navedeni su pragovi koji se ne smiju premašiti, ukoliko se dozvoljena državna pomoć dodjeljuje bez prethodne prijave Komisiji. U tabeli 1, su navedene najčešće kategorije državne pomoći i njihovi pragovi koja će se dodjeljivati prilikom sprovođenja inovacionih programa. U prilogu 1, ovog dokumenta, su navedene sve kategorije državne pomoći i njihovi pragovi prema članu 4 Regulative Komisije (EU) br. 651/2014. Takođe, u prilogu 1, su navedene definicije za sprovođenje inovacionih programa.

³ Iznos državne pomoći ako je korisniku dodijeljena u obliku bespovratnog sredstva prije odbitka poreza ili drugih naknada.

Tabela 1: Najčešće kategorije državne pomoći prilikom sprovođenja inovacionih programa i pragovi koji se ne smiju premašiti ukoliko se državna pomoć dodjeljuje bez prethodne prijave Komisiji.

	<p>Prag do kojeg je dozvoljena državna pomoć bez prethodne prijave Komisiji</p>
<p>Za državnu pomoć za istraživanje i razvoj:</p>	<p>i. Ako je projekat pretežno fundamentalno istraživanje u iznosu do 40 miliona eura po preduzetniku, po projektu. To je slučaj ako više od polovine prihvatljivih troškova projekata nastaje putem djelatnosti obuhvaćenih kategorijom fundamentalnog istraživanja.</p> <p>ii. Ako je projekat pretežno industrijsko istraživanje u iznosu do 20 miliona eura po preduzetniku, po projektu. To je slučaj ako više od polovine prihvatljivih troškova projekata nastaje putem djelatnosti obuhvaćenih kategorijom industrijskog istraživanja ili kategorijama industrijskog istraživanja i fundamentalnog istraživanja zajedno.</p> <p>iii. Ako je projekat pretežno eksperimentalni razvoj u iznosu do 15 miliona eura po preduzetniku, po projektu. To je slučaj ako više od polovine prihvatljivih troškova projekata nastaje putem djelatnosti obuhvaćenih kategorijom eksperimentalnog razvoja.</p> <p>iv. Ako se projekat ostvaruje u okviru inicijative EUREKA ili se sprovodi u okviru zajedničkog preduzeća uspostavljenog na temelju člana 185. ili člana 187. ugovora, iznosi iz tačaka i. - iii. udvostručuju se.</p> <p>v. Ako se državna pomoć za projekte istraživanja i razvoja dodjeljuje u obliku povratnih avansa koji se, u nedostatku prihvaćene metodologije za izračunavanje njihova bruto ekvivalenta bespovratnog sredstva, izražavaju kao procenat prihvatljivih troškova, a mjerom se predviđa da se u slučaju uspješnog rezultata projekata, zasnovanog na osnovu razumne i promišljene pretpostavke, predjumovi vraćaju uz kamatnu stopu koja je jednaka najmanje diskontnoj stopi primjenjivoj u trenutku dodjele državnu pomoć, iznos iz tačaka i. - iv. povećavaju se za 50 %.</p> <p>vi. Za državnu pomoć za studije izvodljivosti u pripremi istraživačkih djelatnosti: 7,5 miliona eura po studiji</p>

Za državnu pomoć MSP-ovima za učestvovanje na sajmovima:	2 miliona eura po preduzetniku po godini.
Za državnu pomoć za inovacije procesa i organizacije poslovanja:	7,5 miliona eura po preduzetniku po projektu.
Za državnu pomoć za inovacije za MSP-ove:	5 miliona eura po preduzetniku po projektu.
Za državnu pomoć za novoosnovana preduzeća:	Iznosi po preduzetniku utvrđeni u članu 22. stavovima 3, 4. i 5. Regulative Komisije (EU) br. 651/2014.
Za državnu pomoć za savjetodavne usluge u korist MSP-ova:	2 miliona eura po preduzetniku po projektu.

Osim kategorija državne pomoći i pragova koji se moraju poštovati da dodijeljena državna pomoć ne podliježe prethodnoj prijavi i odobrenju Komisije, u Regulativi 651/2014 u Odjeljcima od 1-13 Regulative, navedene su definicije koje se primjenjuju na: određene kategorije državne pomoći, oblike dodjele, prihvatljive troškove kao i maksimalne intenzitete državne pomoći.

• Okvir za državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije (52014XC0627(01), SL C 198, 27.6.2014., str. 1-29)

Okvir za državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije primjenjuje se na državne pomoći za istraživanje, razvoj i inovacije u svim sektorima na koje se primjenjuje ugovor. Stoga se primjenjuje i na one sektore privrede u kojima se primjenjuju posebna pravila Unije o državnim pomoćima, osim ako tim pravilima nije propisano drukčije.

Neke od mjera državne pomoći, koje su važne za sprovođenje inovacionih programa i obuhvaćene su ovim okvirom su sledeće:

(a) državna pomoć za projekte istraživanja i razvoja, u kojima je dio projekata istraživanja za koji se pruža državna pomoć obuhvaćen kategorijama fundamentalnog istraživanja i primijenjenog istraživanja, pri čemu se ovo posljednje može podijeliti na industrijsko istraživanje i eksperimentalni razvoj. Takva je državna pomoć uglavnom usmjerena na tržišne nedostatke povezane s spoljašnjim učincima (prelivanje znanja), ali može se odnositi i na tržišni nedostatak uzrokovan nepotpunim ili asimetričnim informacijama⁴ ili (uglavnom u okviru projekata saradnje) neuspješnom koordinacijom⁵.

(b) za studije izvodljivosti povezane s projektima IR-a, koje su namijenjene otklanjanju tržišnih nedostataka u prvom redu povezanim s nepotpunim i asimetričnim informacijama.

(c) državna pomoć za izgradnju i nadogradnju istraživačkih infrastruktura, koje se uglavnom odnose na tržišni nedostatak uzrokovan problemima u koordinaciji. Visokokvalitetne istraživačke infrastrukture sve su potrebnije za revolucionarna istraživanja jer privlače talentovane stručnjake na svjetskom nivou, a neophodne su, na primjer, za informacione i komunikacione tehnologije, te ključne pomoćne tehnologije.

(d) državna pomoć za inovacione aktivnosti, koje su uglavnom usmjerene na tržišne nedostatke povezane s pozitivnim spoljašnjim učincima (prelivanje znanja), problemima s koordinacijom i, u manjoj mjeri, asimetričnim informacijama. U slučaju malih i srednjih preduzeća („MSP“) takva se državna pomoć za inovacije može dodjeljivati za dobijanje, potvrđivanje i obranu patenata i druge nematerijalne imovine, za upućivanje visokokvalifikovanog osoblja na rad i za korišćenje uslugama savjetovanja i pomoći za inovacije. Osim toga, kako bi se podstakla saradnja velikih preduzeća s MSP-ovima u aktivnostima inovacije procesa i organizacije poslovanja, mogu se pokrivati i troškovi MSP-ova i velikih preduzeća koji nastaju pri obavljanju tih aktivnosti.

⁴ Aktivnosti IRI-ja obilježava visok stepen nesigurnosti. U određenim okolnostima, zbog nepotpunih i/ili asimetričnih informacija, privatni ulagači nerado finansiraju vrijedne projekte, a visokokvalifikovano stručno osoblje nije upoznato s mogućnostima zapošljavanja kod preduzetnika koji se bave inovacijama. To može dovesti do neodgovarajuće raspodjele ljudskih i finansijskih resursa zbog čega je nemoguće sprovesti projekte koji mogu biti vrijedni za društvo ili privredu. U određenim okolnostima nepotpune i asimetrične informacije mogu onemogućavati pristup finansiranju.

⁵ Sposobnost preduzetnika za uzajamnu koordinaciju ili komunikaciju u cilju sprovođenja IRI-ja može biti ugrožena iz raznih razloga, uključujući poteškoće u koordinaciji velikog broja uključenih partnera ako neki od njih imaju drukčije interese, probleme u izradi ugovora i poteškoće u koordinaciji saradnje zbog, na primjer, dijeljenja osjetljivih informacija.

(e) državna pomoć za inovacione klastere, koja je namijenjena rješavanju tržišnih nedostataka koji se odnose na probleme s koordinacijom koji ometaju razvoj klastera ili koji ograničavaju interakciju i prenos znanja unutar klastera i među klasterima. Državna pomoć trebala bi doprinijeti rješavanju tog problema, prvo, podrškom ulaganjima u otvorene i zajedničke infrastrukture za inovacione klastere i, drugo, podrškom, u trajanju ne dužem od deset godina, radu klastera u cilju jačanja saradnje, umrežavanja i učenja.

U tački. 16 Okvira, navedeno je da „Organizacije za istraživanje i širenje znanja („istraživačke organizacije“) i istraživačke infrastrukture su primaoci državne pomoći ako njihovo javno finansiranje ispunjava sve uslove iz člana 107. stav 1. ugovora”.

Kako je navedeno u „Obavještenju Komisije o pojmu državne pomoći“ (*Commission Notice on the notion of State aid*), i u skladu sa sudskom praksom Suda Evropske unije, korisnik mora zadovoljavati uslove za preduzetnika, ali ti uslovi ne zavise od njegovog pravnog statusa, odnosno o tome je li osnovan u skladu s javnim ili privatnim pravom, ili o njegovoj ekonomskoj prirodi, odnosno o tome nastoji li ostvariti dobit ili ne. Ono što je odlučujuće za ispunjavanje uslova iz definicije preduzetnika jeste činjenica da se bavi ekonomskom djelatnošću koja se sastoji od ponude proizvoda ili usluga na određenom tržištu.

U tački 18. pojašnjeno je da u slučaju da se isti subjekt bavi i ekonomskim i neekonomskim djelatnostima, **javno finansiranje neekonomskih djelatnosti** neće biti obuhvaćeno članom 107. stavom 1. ugovora, ako je moguće jednoznačno odvojiti dvije vrste aktivnosti, njihove troškove, finansiranje i prihode kako bi se djelotvorno izbjeglo unakrsno subvencionisanje ekonomske djelatnosti.

U tački 19. navedeno je za koje djelatnosti istraživačkih organizacija i istraživačke infrastrukture Komisija smatra da su neekonomske prirode:

- edukacija u svrhu većeg broja kvalifikovanih ljudskih resursa;
- nezavisno istraživanje i razvoj za više znanja i bolje razumijevanje, uključujući kolaborativni IR pri kojem istraživačke organizacije ili istraživačka infrastruktura efikasno saraduju⁶ ;
- neisključivo i nediskriminaciono širenje rezultata istraživanja, npr. upoznavanjem sa bazama podataka s otvorenim pristupom, otvorenim publikacijama ili računarskim programima s otvorenim kodom: i
- prenosa znanja, ako ih izvršava istraživačka organizacija ili istraživač-

⁶ Pružanje usluga IR-a i IR koje se obavlja u ime poduzetnika ne smatraju se nezavisnim IR-om.

ka infrastruktura (uključujući njihova odjeljenja ili jedinice) ili se izvršavaju zajedno s takvim tijelima ili u ime drugih takvih subjekta, pri čemu se sav prihod od takvih aktivnosti ponovo ulaže u primarne aktivnosti istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture. Neekonomska priroda takvih djelatnosti ne dovodi se u pitanje ugovaranjem pružanja odgovarajućih usluga trećim strankama putem otvorenih konkursa.

U tački 20. pojašnjeno je da ako se infrastruktura istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture koristi za ekonomske i neekonomske djelatnosti, na javno finansiranje primjenjuju se pravila o državnoj pomoći samo u mjeri u kojoj se njime pokrivaju troškovi povezani s ekonomskim djelatnostima. Ako se određena istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura upotrebljava gotovo isključivo za neekonomsku djelatnost, njeno finansiranje može biti u potpunosti isključeno iz područja primjene pravila o državnoj pomoći, pod uslovom da je ekonomska upotreba isključivo pomoćna djelatnost, odnosno odgovara djelatnosti koja je direktno povezana s radom istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture i neophodna za taj rad ili je neodvojivo povezana s njihovom glavnom neekonomskom upotrebom, a opseg joj je ograničen. Za potrebe ovog Okvira, Komisija smatra da je to slučaj ako ekonomske djelatnosti troše potpuno jednake inpute (npr. materijal, oprema, radna snaga i fiksni kapital) kao i neekonomske djelatnosti, a kapaciteti koji se svake godine dodjeljuju tim ekonomskim djelatnostima ne premašuju 20% ukupnih godišnjih kapaciteta predmetnog subjekta.

U tački 21. navodi se da ako se istraživačke organizacije ili istraživačke infrastrukture upotrebljavaju za obavljanje ekonomskih djelatnosti, npr. iznajmljivanjem opreme ili laboratorija preduzetnicima, pružanjem usluga preduzetnicima ili sprovođenjem ugovorenog istraživanja, javno finansiranje takvih ekonomskih djelatnosti se smatra državnom pomoći.

U tački 22. pojašnjeno je da Komisija ne smatra istraživačku organizaciju ili istraživačku infrastrukturu korisnikom državne pomoći ako djeluje samo kao posrednik koji prenosi krajnjim primaocima ukupan iznos javnog finansiranja i korist stečenu takvim finansiranjem.

To je generalno slučaj kada se:

- a) javno finansiranje i korist, stečena takvim finansiranjem, mogu mjeriti i dokazati i kada postoji odgovarajući mehanizam kojim se može osigurati da se oni potpuno prenesu na krajnje korisnike, na primjer putem smanjenih cijena;
- b) posredniku ne dodjeljuje nikakva dalja korist, jer se bira na osnovu otvo-

renog konkursa ili, jer je javno finansiranje dostupno svim subjektima koji zadovoljavaju nužne objektivne uslove, što znači da korisnici, kao krajnji primaoci, imaju pravo dobiti iste usluge od bilo kojeg odgovarajućeg posrednika.

U tački 24. i 25. pojašnjeni su slučajevi kada istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura obavlja ugovoreno istraživanje ili pruža uslugu istraživanja poduzetnicima, a u kojima se na preduzetnika ne prenosi državna pomoć odnosno ne smatra se da je dodijeljena indirektna državna pomoć preduzetnicima putem javno finansiranih organizacija za istraživanje i širenje znanja i istraživačkih infrastruktura.

Takođe u tački 27. i 28. pojašnjeni su pojmovi efikasne saradnje između preduzetnika i istraživačkih organizacija ili istraživačkih infrastruktura kao i uslovi koji se moraju ispuniti da se takva saradnja ne smatra dodijelom indirektno državne pomoći preduzetnicima.

Okvirom je, između ostalog, pružena veća razrada prihvatljivih troškova kao i maksimalni intenziteti pomoći u odnosu na Regulativu 651/2014, posebno se to odnosi na troškove za projekte istraživanja i razvoja. U Prilogu 1 ovih Preporuka, nalaze se "Opravdani troškovi" i "Maksimalni intenziteti pomoći" kako su navedeni u Okviru.

- **Uredba Komisije (EU), br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni čl. 107. i 108. ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći) (32013R1407, SL L 352, 24.12.2013., str. 1-8)**;

Državna pomoć koja ispunjava kriterijume iz Uredbe br. 1407/2013 ne predstavljaju državnu pomoć u smislu propisa EU odnosno izuzeta je od prijave i kontrole Komisije. S obzirom na iznose državne pomoći koji se dodjeljuju, smatra se da oni nemaju efekte na tržišnu konkurenciju i trgovinu na unutrašnjem tržištu EU. Državna pomoć dodijeljena u okviru ove Uredbe može se dodijeliti preduzetnicima sa teškoćama. Ova se Uredba takođe primjenjuje na državnu pomoć koje se dodjeljuju preduzetnicima u svim sektorima, osim: preduzetnicima koji djeluju u sektorima ribarstva i akvakulture, preduzetnicima koji djeluju u primarnoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda i preduzetnicima koji djeluju u sektoru prerade i stavljanja na tržište poljoprivrednih proizvoda, u slučajevima navedenim u članu 1 Uredbe tačka i i ii. Ukupan iznos de minimis pomoći koja se po državi članici dodjeljuje jednom preduzetniku ne smije prelaziti 200 000 eura tokom bilo kojeg razdoblja od tri fiskalne godine. Državna pomoć male vrijednosti smatra se dodijeljenom u trenutku kada preduzetnik u skladu s odgovarajućim nacionalnim pravnim poretkom

stekne zakonsko pravo na primanje državne pomoći, nezavisno od datuma isplate državne pomoći male vrijednosti preduzetniku. Gornja granica (iznos od 200 000 eura tokom bilo kojeg razdoblja od tri fiskalne godine po preduzetniku) primjenjuju se bez obzira na oblik državne pomoći male vrijednosti (bespovratna sredstva, jamstva, itd.), ili na cilj koji se namjerava postići te nezavisno o tome finansira li se državna pomoć male vrijednosti koju dodjeljuje država članica u cijelosti ili djelimično iz sredstava koja su porijeklom iz Unije. Razdoblje od tri godine određuje se na osnovu fiskalne godine koju preduzetnik primjenjuje u državi članici.

Korisnici inovacionih programa će prilikom prijave projekatnih prijedloga biti obavezni ispuniti obrazac izjave za pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći).

Davaoci državne pomoći dužni su da vode evidencije o dodijeljenim de minimis pomoćima.

Važna napomena – prilikom dodjele državne pomoći u okviru inovacionih programa postoji mogućnost dodjele u više kategorija. Npr. državna pomoć u okviru inovacionih programa se istovremeno može dodijeljivati za projekte istraživanja i razvoja, za razvoj istraživačke infrastrukture i inovacione klastere. Takođe je moguća i kombinacija državne pomoći male vrijednosti i državne pomoći regulisane Okvirom Regulativom 2014/651 u okviru istog programa.

4.2. Javna nabavka

4.2.1. Uvodni dio

Sklapanje ugovora čiji je predmet izvođenje radova, isporuka robe i pružanje usluga podložno je pravilima javne nabavke. Cilj pravila javne nabavke je da se osigura da kupovinu robe, usluga i radova prate transparentni postupci u kojima se osigurava tržišna konkurencija svih privrednih subjekta. Korisnici inovacionih programa obavezni su da slijede navedena pravila prilikom nabavke robe, usluga i radova u okviru svojih projekata, odnosno ugovora.

Pravila se razlikuju u zavisnosti od vrste robe, usluga i radova koji se nabavljaju, od vrijednosti nabavke i zavisno da li je naručilac (korisnik inovacionih programa) obaveznik Zakona o javnim nabavkama ili ne. Pravnu osnovu u javnoj nabavci čine:

- *Zakon o javnim nabavkama* (Službeni list Crne Gore”, br. 74/2019);

- Pravilnik o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki (“Službeni list Crne Gore”, br. 061/20 od 24.06.2020, 065/20 od 03.07.2020, 071/20 od 16.07.2020, 074/20 od 23.07.2020, 102/20 od 17.10.2020. godine);
- Programska pravila o javnim nabavkama u okviru inovacionih programa;
- Interna pravila korisnika inovacionih programa (ukoliko postoje).

Ovim se dokumentom želi postaviti minimum pravila kojima bi se osiguralo da korisnici inovacionih programa poštuju pravila o nabavkama na svim nivoima.

Inovacije, zelena i socijalna javna nabavka

Istraživanje i inovacije, uključujući eko-inovacije i socijalne inovacije, među glavnim su pokretačima budućeg rasta te su stavljani u središte *Strategije Evropa 2020* za pametan, održiv i inkluzivan rast. Korisnici inovacionih programa bi trebali strateški učiniti sve da iskoriste javnu nabavku kako bi podstakli inovacije. Kupovina inovativnih proizvoda, radova i usluga trebala bi da ima ključnu ulogu u poboljšanju efikasnosti i kvaliteta javnih usluga istovremeno adresirajući najvažnije socijalne izazove. To doprinosi postizanju najbolje vrijednosti za javni novac, kao i široj ekonomskoj i socijalnoj koristi, te većoj brizi o životnoj sredini, u smislu stvaranja novih ideja i njihovom prenošenju u inovativne proizvode i usluge te na taj način stvaranju održivog ekonomskog rasta.

Ekonomski najpovoljnija ponuda, odnosno ona s najboljim odnosom cijene i kvaliteta iz perspektive korisnika određuje se na osnovu troška životnog vijeka, te može uključivati najbolji odnos cijene i kvaliteta, koji će se procijeniti na bazi kriterijuma, uključujući kvalitativne i/ili socijalne, kao i aspekte životne sredine, a naručioce bi trebalo podsticati na izbor kriterijuma za odabir ponude koji im omogućava dobijanje visokokvalitetnih radova, roba i usluga koje su optimalno prilagođeni njihovim potrebama. Korisnici inovacionih programa mogu takođe postaviti posebne uslove koji se odnose na način izvršenja ugovora, uz uslov da su povezani s predmetom nabavke (ugovora) i navedeni u konkursu na dostavu ponuda ili u dokumentaciji o nabavci. Ti uslovi mogu sadržati ekonomska, inovaciona, socijalna pitanja, te pitanja u vezi zaštite životne sredine ili pitanja vezana za zapošljavanje. Pravila o javnim nabavkama dopuštaju da se pri nabavci proizvoda, usluga ili radova, u obzir uzmu horizontalni aspekti, kao što su zaštita životne sredine, socijalna pitanja (na primjer, unapređenje položaja žena, bolja integracija imigranata) ili osnaživanje inovacija.

Neki od primjera kako se ovi faktori mogu uključiti u postupke javne nabavke su sljedeći:

- uzimanje u obzir socijalnih faktora pri planiranju nabavke (tehničke specifikacije) kao npr. uzimanjem u obzir različitih potreba osoba s invaliditetom, različitih potreba žena/muškaraca/mladih/;
- uzimanje u obzir drugih struktura stanovišta kao (ne)zaposlenih, te potrebe poslodavaca u različitim sektorima/regijama itd.;
- uzimanje u obzir inovativnih/energetski efikasnih/niskih **troškova životnog vijeka** pri izradi uslova sposobnosti i kriterijuma odabira (dostupnost, dizajn za sve korisnike, socijalna i inovativna obilježja, proces dostave, trošak emisije gasova staklene bašte i drugih zagađivača itd.). Na primjer prednost data opremi s nižim troškovima održavanja, opremi napravljenoj od materijala koji se mogu reciklirati, niža potrošnja struje, niži nivo buke koja bi mogla uticati na faunu itd.).
- uključivanje posebnih odredbi u ugovor s pružaocima usluga, dobavljačem roba ili izvršiocima radova (npr. predviđanjem da se određeni zadaci izvode putem uključivanja osoba s invaliditetom i određivanjem ugovorne kazne u slučaju da se te odredbe ne poštuju). Valja imati na umu da u svim slučajevima, kriterijumi za odabir (uslovi sposobnosti) i kriterijumi za odabir ponude (kriterijumi ekonomski najpovoljnije ponude), treba da budu povezani i proporcionalni predmetu nabavke, te da osiguraju maksimalni nivo konkurentnosti, i ne smiju biti diskriminatorski ili uzrokovati nejednakost postupanja.

4.2.2. Oblast primjene – koja pravila slijediti?

Korisnici inovacionih programa koji su obveznici primjene *Zakona o javnim nabavkama* treba da slijede primjenjiva pravila o javnim nabavkama.

Korisnici inovacionih programa, koji nisu obveznici primjene *Zakona o javnim nabavkama* (privatni partneri) – nisu obavezni da primjenjuju *Zakon o javnim nabavkama*. Nezavisno od toga, privatni partneri obavezni su da dodijele ugovor ponuđaču koji pruža najbolju vrijednost za novac ili, prema potrebi, ponuđaču koji pruža najnižu cijenu, ujedno izbjegavajući sukob interesa. Kako bi njihovo postupanje bilo u skladu s navedenom obavezom, privatni partneri, moraju poštovati programska pravila za inovacione programe.

Prilikom postupka nabavke korisnici su dužni da uzmu u obzir ukupnu vrijednost roba/radova/usluga. Naime, korisnici inovacionih programa ne smiju podijeliti vrijednost roba/ radova/usluga s namjerom izbjegavanja strožih pravila, odnosno strožih obaveza objave ili drugih pravila primjenjivih s obzirom na procijenjenu vrijednost nabavke. Izbor metoda korišćenih za izračunavanje procijenjene vrijednosti nabavke ne smije se koristiti s namjerom izbjegavanja navedenih pravila, odnosno obaveza. Korisnici inovacionih programa treba da imaju na umu da su obavezni da osiguraju transparentnost i zabranu diskriminacije te omoguće uslov tržišne konkurencije. U svrhu određivanja da li postupke nabavke treba podijeliti ili ne, nabavka se smatra cjelovitom, uzimajući u obzir funkcionalne i vremenske uticaje. Na primjer, ako su radovi unutar jednog ugovora podijeljeni po fazama, to ne omogućava podjelu postupaka nabavke samo po sebi, s obzirom da su obje faze dio istog projekta (cjeline). U mnogim situacijama korisnici inovacionih programa razmatraju sprovođenje jednog postupka nabavke podijeljenog u grupe. Grupe (lotovi) će omogućiti potencijalnim ponuđačima podnošenje ponuda za jednu grupu, više grupa ili za sve grupe. Takav postupak će, stoga, obezbijediti najveću transparentnost (s obzirom na to da će procijenjena vrijednost nabavke biti zbir svih pojedinačnih grupa) i uslove za tržišnu konkurenciju, pružajući dovoljno fleksibilnosti projektnim partnerima.

Korisnici inovacionih programa, bez obzira na procijenjenu vrijednost nabavke, treba da obezbijede i prikažu odnos cijene i kvaliteta, odnosno opravdanost troška (na primjer, projekat predviđa nabavku laptop računara. Korisnik inovacionih programa, bez dokazivog odnosa cijene i kvaliteta te opravdanosti troška, nabavlja računar vrijednosti 4.000 eura. U ovom je slučaju jasno da se odnos cijene i kvaliteta, te opravdanost troškova ne može dokazati).

Nužno je napomenuti da se za svaku nabavku, nezavisno o njenoj vrijednosti, primjenjuju isti fundamentalni principi javne nabavke utvrđeni u ugovoru o

funkcioniranju Evropske unije (transparentnost, tržišna konkurencija, zabrana diskriminacije i jednak tretman).

4.2.3. Pravila za obveznike primjene Zakona javnim nabavkama

Zakonom o javnim nabavkama Crne Gore (ZJN) uređuju se uslovi, način i postupak nabavke roba, usluga i ustupanja izvođenja radova, zaštita prava u postupcima javnih nabavki i druga pitanja od značaja za javne nabavke. Zakon se odnosi na javne i sektorske naručioce koji ispunjavaju uslove navedene u članu 2. Zakona.

Zakon o javnim nabavkama primjenjuje se i na fizička ili pravna lica ili tijela koja nisu ni javni ni sektorski naručioc iz st. 1. i 2. člana 2. ZJN, za sklapanje ugovora za nabavku:

- 1) radova koje direktno subvencioniraju ili sufinansiraju javni naručilac sa više od 50% i čija je procijenjena vrijednost jednaka ili veća od vrijednosti iz člana 26. stav 1. tačka 6. ZJN,
- 2) usluga koje su u vezi sa ugovorom o radovima iz tačke 1. stava 10. člana 2. ZJN, a koje direktno subvencioniraju ili sufinansiraju javni naručilac sa više od 50% i čija je procijenjena vrijednost jednaka ili veća od vrijednosti iz člana 26. stav 1. tačka 6. ZJN.

Svi pragovi za sprovođenje postupaka javne nabavke primjenjuju se kao što je propisano Zakonom o javnim nabavkama.

Za korisnike inovacionih programa koji su obveznici primjene *Zakona o javnim nabavkama* za sve ugovore koji su ispod nacionalnih finansijskih pragova, sprovodi se postupak u skladu s Pravilnikom o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki.

4.2.4. Pravila za privatne partnere koji nisu obveznici primjene Zakona o javnim nabavkama

Osim korisnika inovacionih programa koji su obveznici *Zakona o javnim nabavkama*, u sprovođenju ugovora mogu učestvovati korisnici inovacionih programa koji nisu obveznici *Zakona o javnim nabavkama*.

Svi projekti u okviru inovacionih programa sufinansirani su javnim sredstvima koja treba da se koriste u skladu sa principima efikasnosti i ekonomičnosti. Shodno tome, svi korisnici inovacionih programa su obavezni da slijede određene procedure kako bi dodijelili ugovor ponuđaču koji nudi najbolju vri-

jednost za novac ili, prema potrebi, ponuđaču koji nudi najnižu cijenu, osiguravajući odsustvo sukoba interesa. Kako bi bili u skladu s ovim obavezama, korisnici inovacionih programa koji nisu obveznici primjene Zakona o javnim nabavkama, takozvani privatni partneri, treba da poštuju odredbe navedene u ovom odjeljku.

Korisnici inovacionih programa - privatni partneri, jedino nisu obavezni primjenjivati pravila nabavke u sledećim ugovorima:

- Ugovori o sticanju, zakupu postojećih građevina, druge nepokretne imovine, zemljišta ili prava koja se njih tiču;
- Ugovori za sticanje, razvoj, proizvodnju ili koprodukciju programskog materijala namijenjenog za audiovizualne ili radijske medijske usluge;
- Ugovori za termine radiotelevizijskog ili programskog emitovanja;
- Usluge arbitraže i mirenja;
- Usluge pravnog savjetovanja i pravnog zastupanja od strane advokata;
- Usluge javnih bilježnika kod ovjeravanja i potvrđivanja dokumenata;
- Finansijske usluge povezane s vrijednosnim papirima ili drugih finansijskih instrumenata;
- Zajmovi i krediti;
- Ugovori o radu;
- Usluge javnog željezničkog prevoza putnika;
- Troškovi sajamskog prostora;
- Plaćanje računa/naknada ili drugih troškova propisanih nacionalnim zakonom.

Napomena: Pravila nabavke ne primjenjuju se za ugovore o radu, ali se primjenjuju u drugim vrstama ugovora o uslugama, kao što su “ugovor o djelu”, “autorski ugovor”, itd.

Tabela 2. Pravila nabavke za korisnike inovacionih programa –privatne partnere u zavisnosti od vrijednosti nabavke (cijene su izražene sa PDV-om)

	USLUGE / ROBA	RADOVI	OBAVEZE
DIREKTNO ZAKLJUČIVANJE UGOVORA	vrijednost manja od 5.000,00 €	vrijednost manja od 5.000,00 €	Dokaz o odnosu cijene i kvaliteta
PRINCIP „TRI REFERENTNE CIJENE“	vrijednost jednaka ili veća od 5.000,00 €, a manja od 20.000,00 €	vrijednost jednaka ili veća od 5.000,00 €, a manja od od 40.000,00 €	načelo „tri referentne cijene“
OTVORENI POSTUPAK	vrijednost jednaka ili veća od 20.000,00 €	Vrijednost jednaka ili veća od 40.000,00 €	dokumentacija o nabavci se objavljuje na web stranicama partnera
PREGOVARAČKI POSTUPAK	Slučajevi opisani u tački iv ovog odjeljka (prag nije važan)		

Ukoliko postoje drugačije propisana interna pravila za korisnike inovacionih programa, njih se treba pridržavati. Takođe, praksa za neke programe je da se prethodno traži saglasnost za postupak nabavke od strane institucije koja sprovodi program.

I. Direktno zaključivanje ugovora

Za ugovore procijenjene vrijednosti nabavke roba i usluga u iznosu do 5.000 eura, korisnici inovacionih programa direktno zaključuju ugovor (ili koriste narudžbenicu), osiguravajući da su u mogućnosti dokazati odnos cijene i kvaliteta, odnosno opravdanost troškova.

II. Princip “tri referentne cijene”

Za ugovore procijenjene vrijednosti nabavke za usluge od 5.000 eura do 20.000 eura korisnici inovacionih programa – privredni subjekti u privatnom vlasništvu, treba da postupaju u skladu s navedenim principom „tri referentne cijene“ kako bi se osiguralo postupanje u skladu sa principom dobrog upravljanja, odnosno efikasnog korišćenja javnih sredstava.

Navedeno načelo „tri referentne cijene“ se koristi i za ugovore procijenjene vrijednosti nabavke za radove od 5.000 do 40.000 eura.

Princip „tri referentne cijene“ znači da za sve ugovore koji se kreću u okvirima navedenih pragova (Tabela 1.) korisnici inovativnih programa treba da

pribave najmanje tri reference koje su jedno ili kombinacija sledećeg:

- a) Ponude unutar postupka nabavke;
- b) Pro-forma ili profaktura (neobvezujuće) ponude;
- c) Referentne cijene iz internetskih cjenovnika ili korištenjem centralizovanih servisa e-nabavke;
- d) Drugo, ako je primjenjivo.

Korisnici inovacionih programa treba da omoguće uporedivost svih navedenih referenci, sadržeći pritom sledeće parametre:

- a) Opis tehničkih specifikacija;
- b) Količine;
- c) Cijenu;
- d) Drugi opis predmeta nabavke, gdje je primjenjivo. To, na primjer, može biti: dostava/izvršavanje ili sprovođenje/vrijeme ili rok izvršenja, trajanje i vrsta garancije, opcije plaćanja, drugi uslovi sprovođenja ugovora, itd.

Napomena: Princip "tri referentne cijene" dopušta korisnicima inovativnih programa pribavljanje relevantnih referenci na bilo koji od opisanih načina. Na primjer, mogu tražiti 3 pro-forma ponude od relevantnih privrednih subjekta (npr. preduzeća) koje pružaju određene savjetodavne usluge. U drugom slučaju, u kojem projektni partneri kupuju, na primjer, standardnu računarsku opremu, može biti dovoljno da pribave cijene s internetskog cjenovnika (uzimajući u obzir i osiguravajući da su specifikacije računara iste, odnosno uporedive). U trećem slučaju, projektni partner može željeti da pribavi tri ponude unutar postupka nabavke (iako nije obavezan da to učini jer je procijenjena vrijednost niža od objavljenih pragova).

Prilikom sprovođenja navedenog postupka biće pruženo objektivno znanje i dovoljno podataka o relevantnom tržištu omogućujući transparentno poređenje ponuda u pogledu cijene i/ili kvaliteta, te dubinsku procjenu opravdanosti cijene.

III. Otvoreni postupak

Otvoreni postupak može se sprovesti za bilo koju procijenjenu vrijednost nabavke.

- a) Dokumentacija o nabavkama

Pri sprovođenju otvorenog postupka, privatni partneri kao minimum pripremaju sljedeća dokumenta:

- Poziv za nadmetanje,
- Dokumentaciju o nabavci (sadrži tehničke specifikacije).

b) Objava

Poziv za nadmetanje treba da bude objavljen barem na internet stranicama korisnika inovativnih programa privatnog partnera. Ukoliko partner nema internet stranicu, poziv na nadmetanje se može objaviti na nekoj drugoj internet stranici (naznačenoj u samom pozivu). Poziv za nadmetanje i dokumentacija o nabavci objavljuju se istovremeno.

c) Sadržaj

Poziv za nadmetanje treba da sadrži:

- a) Ime, adresu i kontakt podatke privatnog partnera, referentni broj postupka;
- b) Predmet nabavke;
- c) Rok za podnošenje ponuda – treba da bude najmanje 20 dana od objave Poziva za nadmetanje;
- d) Internet adresu na kojoj je dokumentacija o nabavci dostupna (ukoliko nije navedena u sklopu objave poziva za nadmetanje),
- e) Poziv za nadmetanje (ili dokumentacija o nabavci) može sadržati procijenjenu vrijednost nabavke, ili bilo koji drugi podatak;
- f) Podjela u grupe;
- g) Odbor za ocjenjivanje.

Dokumentacija o nabavci treba da sadrži:

1. Tehničke specifikacije - dio dokumentacije o nabavkama koje opisuju predmet nabavke. Tehničke specifikacije treba da budu transparentne i omogućavaju dobijanje ponuda koji nude najbolju vrijednost za novac i međusobno su uporedive.
2. Druge podatke koje korisnik inovacionih programa - privatni partner smatra neophodnim, kao što su: mjesto sprovođenja, količine, rokovi, zahtjevi vezani za organizaciju i metodologiju sprovođenja, itd.
3. Osnove za isključenje.

Napomena: Korisnik inovacionih programa - privatni partner obavezan je da isključi ponuđača iz postupka nabavke:

- 1) ako je privredni subjekt pravosnažno osuđivan i/ili čiji je izvršni direktor pravosnažno osuđivan za neko od krivičnih djela sa obilježjima:

- a) kriminalnog udruživanja;
- b) stvaranja kriminalne organizacije;
- c) davanje mita;
- d) primanje mita;
- e) davanje mita u privrednom poslovanju;
- f) primanje mita u privrednom poslovanju;
- g) utaja poreza i doprinosa;
- h) prevare;
- i) terorizma;
- j) finansiranja terorizma;
- k) terorističkog udruživanja;
- l) učestovanja u stranim oružanim formacijama;
- m) pranja novca;
- n) trgovine ljudima;
- o) trgovine maloljetnim licima radi usvojenja;
- p) zasnivanja ropskog odnosa i prevoza lica u ropskom odnosu.

2) ako privredni subjekt nije izmirio sve dospjele obaveze po osnovu poreza i doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje.

c) Kriterijumi odabira

Kriterijum odabira je ili:

- Najniža cijena ili
- ekonomski najpovoljnija ponuda / najbolja vrijednost za novac.

Najbolja vrijednost za novac mora uključivati kriterijume koji:

- a) su vezani za predmet nabavke, i
- b) mogu biti kvantifikovani, te treba da uključuju relativni značaj koji privatni partner daje svakom kriterijumu.

Najbolja vrijednost za novac može uključivati kriterijume kao što su: kvalitet, uključujući tehničku vrijednost, estetske i funkcionalne karakteristike, dostupnost, rješenje za sve korisnike, zaštitu životne sredine, društvene i inovativne karakteristike te trgovinu i uslove trgovanja, organizaciju, kvalifikacije i iskustvo osoblja angažovanog na izvršenju određenog ugovora, ako kvalitet angažovanog osoblja može značajno uticati na nivo uspješnosti izvršenja ugovora, usluga nakon prodaje i tehničku pomoć, uslove isporuke kao što su datum isporuke, proces isporuke i rok isporuke ili rok izvršenja.

Napomena: Smatra se da su kriterijimi povezani s predmetom ugovora ako

se odnose na radove, robu ili usluge koje se pružaju u okviru tog ugovora u bilo kojem aspektu i u bilo kojoj fazi njihovog životnog vijeka, uključujući faktore obuhvaćene u određenom postupku proizvodnje, nabavke ili trgovine tim radovima, robom ili uslugama, ili u određenom postupku za drugu fazu njihovog životnog ciklusa. Trošak životnog ciklusa obuhvata: troškove upotrebe kao što je potrošnja energije i drugih resursa, troškove održavanja, troškove kraja životnog vijeka kao što su troškovi prikupljanja i recikliranja, troškove pripisane uticajima na životnu sredinu, a povezanim s proizvodom, uslugom ili radovima tokom njihovog životnog vijeka, ako se može odrediti i provjeriti njihova novčana vrijednost (kao što su troškovi emisije stakleničkih gasova i emisije drugih zagađivača te ostale troškove zbog ublažavanja klimatskih promjena).

d) Odbor za ocjenjivanje

Privatni partner imenuje internom odlukom Odbor za ocjenjivanje za određeni postupak. Odbor za ocjenjivanje sastoji se od najmanje tri člana.

e) Sukob interesa

Predstavnici privatnog partnera u postupku nabavke, kao što je definisano u ovom odjeljku, ne smiju biti u sukobu interesa s ponuđačima, odnosno ugovaračima. Privatni partner je obavezan preduzeti prikladne mjere da efikasno spriječi, prepozna i ukloni sukobe interesa u vezi s postupkom nabavke kako bi se izbjeglo narušavanje tržišne konkurencije i osiguralo jednako postupanje prema svim privrednim subjektima. Shodno tome, potpisuju izjavu.

Za potrebe ovog dokumenta, sukob interesa postoji u sledećim slučajevima:

I. Sledeći odnosi korisnika inovacionih privatnih partnera i privrednih subjekta smatraće se sukobom interesa:

- a. ako predstavnik privatnog partnera istovremeno obavlja upravljačke poslove u privrednom subjektu, ili
- b. ako je predstavnik privatnog partnera vlasnik poslovnog udjela, akcija odnosno drugih prava na osnovu kojih učestvuje u upravljanju odnosno u kapitalu tog privrednog subjekta s više od 0,5%.

II. Predstavnikom privatnog partnera smatra se:

- a. predsjednik ili član upravnog, upravljačkog i nadzornog tijela naručioca,
- b. član Odbora za ocjenjivanje u pojedinom postupku nabavke,

- c. druga osoba koja je uključena u sprovođenje ili koja može uticati na odlučivanje u postupku nabavke, i
- d. osobe iz tačaka a, b. i c. ovoga stava kod pružaoca usluga nabavke koji djeluju u ime naručioca.

III. Privatni partneri ne smiju sklapati ugovore o nabavci s privrednim subjektima s kojima postoji sukob interesa u svojstvu ponuđača, člana zajednice privrednih subjekta i podugovarača.

IV. Tačka III. primjenjuje se i u slučaju kada je u odnosu s privrednim subjektom (iz tačke I) i povezana osoba predstavnika privatnog partnera. Povezane osobe su srodnici po krvi u pravoj liniji ili u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, srodnici po tazbini do drugog stepena, bračni ili vanbračni drug, bez obzira na to je li brak prestao, te usvojitelji i usvojenici predstavnika privatnog partnera.

V. Tačka IV. ne primjenjuje se u slučaju kada je povezana osoba predstavnika privatnog partnera poslovne udjele, akcije odnosno druga prava na osnovu kojih učestvuje u upravljanju odnosno u kapitalu privrednog subjekta s više od 0,5 %, stekla u periodu od najmanje dvije godine prije imenovanja odnosno stupanja na dužnost predstavnika privatnog partnera s kojim je povezana.

VI. Tačka III. primjenjuje se i ako je predstavnik privatnog partnera ili povezana osoba predstavnika privatnog partnera prenijela svoje udjele u vlasništvu na drugu osobu ili posebno tijelo (povjerenika) u skladu sa posebnim propisima o sprječavanju sukoba interesa.

f) Opis postupka nabavke

Nakon objave poziva na nadmetanje i dokumentacije o nabavci, a prije isteka roka za podnošenja ponuda, privatni partner može izmijeniti poziv na nadmetanje i/ili dokumentaciju o nabavci (takođe, rok za podnošenje ponuda može biti produžen).

Nakon isteka roka za dostavu ponuda, Odbor za ocjenjivanje sprovodi pregled i ocjenu (evaluaciju) ponuda.

Odbor za ocjenjivanje:

- 1) Potvrđuje da su ponude u skladu sa dokumentacijom o nabavci;
- 2) Rangira ponude prema kriterijumima odabira.

Sve ponude mogu biti dopunjene na zahtjev Odbora za ocjenjivanje (pojašnjenje ponude).

Napomena: Najbolje prakse u javnoj nabavci dopuštaju da ponude budu dopunjene s određenim dokumentima koji su traženi dokumentacijom o nabavci, npr. vezanim za osnove za isključenje i kriterijume za odabir (uslove sposobnosti). Međutim, ne dopuštaju da se ponude dopune ili izmijene vezano za način koji bi doveo do pregovaranja u vezi s kriterijumima za odabir ponude ili ponuđenim predmetom nabavke. Ako su informacije ili dokumentacija koje je ponuđač trebao da dostavi nepotpuni ili pogrešni, ili se takvima čine, ili ako nedostaju određeni dokumenti, privatni partner može, poštujući načela jednakog tretmana i transparentnosti, da zahtijeva od dotičnih ponuđača da dopune, razjasne, upotpune ili dostave nužne informacije ili dokumentaciju u primjerenom roku. Takođe, najbolje prakse u javnoj nabavci pokazuju da ponude mogu biti prihvaćene u slučajevima kada u njima postoje formalne greške, ali ako su te greške takve prirode da ne dovode u pitanje integritet i sadržaj ponude. Na primjer, moguć je slučaj da privatni partner traži garanciju za ozbiljnost ponude u originalu i u kopiji. Ponuđač dostavlja original garanciju, ali nečitku kopiju. Privatni partner ne bi trebalo da odobri takvu ponudu s obzirom na to da se očigledno postigla stvarna svrha zahtjeva (dobijanje garancije za ozbiljnost ponude) te da ta formalna greška ni na koji način ne utiče na samu ponudu. Mogući su slični slučajevi, na primjer:

- *Ako ponuda nije potpisana (može se tražiti naknadno potpis);*
- *Ako dostavljena garancija ne pokriva sve tražene slučajeve ili mu valjanost ne odgovara traženom roku (moguće je tražiti dostavljanje nove garancije);*
- *Ako je dostavljen manji broj kopija ponude nego što je traženo, itd.*

Odbor za ocjenjivanje odbija ponude u skladu sa odredbama dokumentacije o nabavci.

Odredbe za odbijanje ponude mogu biti sledeće:

Naručilac može da odbije ponudu npr. ako je na osnovu rezultata pregleda i ocjene ponuda i provjere uslova utvrdio da je ponuda neprihvatljiva - koja ne ispunjava kriterijume za kvalitativni odabir privrednog subjekta, koja nije usklađena sa dokumentacijom o nabavci, koja je primljena izvan roka za dostavu ponuda, gdje postoje dokazi o tajnom sporazumu ili korupciji, koja nije rezultat tržišne konkurencije, gdje je naručilac utvrdio da je izuzetno niska, ponuda ponuđača koji nije prihvatio ispravku računске greške, koja ne može zadovoljiti potrebe i zahtjeve naručioca (dodatno, npr. ako nije u skladu s primjenjivim obavezama u području prava životne sredine, socijalnog i radnog

prava, uključujući kolektivne ugovore).

Napomena: Ako ponuda sadrži izuzetno nisku cijenu, privatni partner može da odbije takvu ponudu zasnovano na činjenici da takve cijene stvaraju opravdanu sumnju u mogućnost dostave robe, izvršenja radova ili pružanja usluga koje su u predmetom ugovora. Bez obzira na navedeno, prije odbijanja takve ponude, privatni partner treba od ponuđača da traži pisano objašnjenje s podacima o sastavnim elementima ponude koje smatra bitnima za izvršenje ugovora.

Ti podaci mogu se posebno odnositi na:

- 1) ekonomičnost u načinu gradnje, proizvodnom procesu ili pružanju usluga,*
- 2) izabrana tehnička rješenja i/ili izuzetno povoljne uslove koji su dostupni ponuđaču pri izvođenju radova, isporuci robe ili pružanju usluga,*
- 3) originalnost radova, robe ili usluga koje nudi ponuđač,*
- 4) pridržavanje odredbi koje se odnose na zaštitu životne sredine, zaštitu radnoga mjesta i radne uslove koje su na snazi u mjestu na kojem će se izvoditi radovi, pružati usluge ili isporučivati roba, a posebno vezano za obavezu isplate ugovorene plate,*
- 5) mogućnost da ponuđač prima državnu pomoć. Ako privatni partner utvrdi da je ponuda izuzetno niska jer je ponuđač primio državnu pomoć, od ponuđača traži objašnjenje, te smije tu ponudu odbiti tek ako ponuđač nije u mogućnosti da dokaže da je pomoć zakonito dodijeljena.*

Odbor za ocjenjivanje priprema zapisnik o pregledu i ocjeni ponuda (evaluacioni izvještaj). Zapisnik sadrži najmanje sledeće informacije:

- 1) Naziv i sjedište privatnog partnera, referentni broj nabavke;
- 2) Krajnji rok za dostavu ponuda;
- 3) Broj primljenih ponuda, nazive i adrese ponuđača, ponuđene cijene;
- 4) Informaciju o potpunosti i prihvatljivosti ponuda;
- 5) Informacije o pojašnjenjima i dopunama ponuda;
- 6) Razloge isključenja ponuda;
- 7) Detaljne informacije o rangiranju ponuda (podatke o tome kako su dodjeljivani bodovi, ukoliko je primjenjivo);
- 8) Naziv odabranog ponuđača;
- 9) Datum početka i završetka postupka pregleda i ocjene;
- 10) Imena članova Odbora za ocjenjivanje, njihove potpise i Deklaracije o odsustvu sukoba interesa;
- 11) Prilog: poziv za nadmetanje, dokumentaciju o nabavci, dokaz objave primljene ponude, svu komunikaciju s ponuđačima, sve izmjene poziva na nadmetanje i dokumentacije o nabavci.

Odbor za ocjenjivanje priprema odluku o odabiru. Odluka o odabiru sadrži:

- 1) Ime i adresu odabranog ponuđača;
- 2) Cijenu;
- 3) Datum i potpis osobe ovlaštene za zastupanje privatnog partnera.

Odbor za ocjenjivanje obavještava odabranog ponuđača o odluci o odabiru. Takođe, obavještava neuspješne ponuđače o odluci o odabiru, kao i o razlozima zbog kojih njihova ponuda nije bila odabrana. To se može učiniti putem elektronske pošte, a dokazi o tome treba sačuvati.

Privatni partner zaključuje ugovor s odabranim ponuđačem. Ne postoji obavezan obrazac ili sadržaj, ali sadržaj ugovora ne smije biti protivan odredbama dokumentacije o nabavci.

Odbor za ocjenjivanje može poništiti postupak ako, na primjer, nije primljena nijedna ponuda, ili ako su sve ponude bile neprihvatljive, ako su sve ponude bile iznad procijenjene vrijednosti nabavke, itd. U tom slučaju donosi se odluka o poništenju.

U slučaju žalbe u postupku ocjenjivanja, privatni partner bi trebao da pruži zadovoljavajući odgovor i objašnjenje te postupi na način da žalbu prihvati ili odbije. U slučaju prihvatanja žalbe, moguće je da se postupak nabavke i/ili ocjenjivanja vrati u prethodno stanje/fazu. U svakom slučaju, žalba ne znači automatsku obustavu postupka nabavke, te ne sprječava privatnog partnera da zaključi ugovor s odabranim ponuđačem.

g) Sprovođenje ugovora

Ugovor se sprovodi u skladu sa uslovima postavljenim u dokumentaciji o nabavci i odabranoj ponudi. Izmjene ugovora su dopuštene. Međutim, nisu dopuštene izmjene koje su takve prirode da bi, u slučaju da su postojale prije, te da su bile unesene u dokumentaciju o nabavci, izmijenile uslove odabira u trenutku kada je donesena odluka o odabiru i potpisan ugovor. U bilo kojem slučaju, ugovorne strane mogu tražiti promjenu ili čak raskid ugovora, ako nakon potpisa ugovora dođe do pojave vanrednih okolnosti, koje nije bilo moguće predvidjeti u vrijeme ugovaranja, a koje bi jednoj strani značajno otežalo sprovođenje ili bi u takvim okolnostima jedna strana doživjela značajne gubitke kao rezultat sprovođenja.

IV. Pregovarački postupak

Pregovarački postupak može se sprovesti za bilo koju vrijednost nabavke, a u slučajevima:

- a) Kada nije dostavljena nijedna ponuda ili nijedna prikladna ponuda u sprovedenom otvorenom postupku nabavke, pod uslovom da se početni uslovi ugovora bitno ne mijenjaju;
- b) Kada zbog tehničkih ili umjetničkih razloga ili razloga povezanih sa zaštitom isključivih prava ugovor može izvršiti samo određeni privredni subjekt;
- c) Kada je to nužno potrebno npr. ako se zbog razloga izuzetne hitnosti izazvane događajima koje privatni partner nije mogao predvidjeti, rokovi u otvorenom postupku ne mogu primijeniti. Okolnosti na koje se poziva za opravdanje izuzetne hitnosti ne smiju ni u kojem slučaju biti uzrokovane postupanjem projektnog partnera;
- d) Za dodatne radove/usluge čija ukupna vrijednost ne smije preći 30% vrijednosti osnovnog ugovora, koji nisu bili uključeni u početni projekat niti u osnovni ugovor, ali su zbog nepredviđenih okolnosti postali nužni za isporučivanje usluga/izvođenje radova opisanih u njima, pod uslovom da se ugovor sklopi sa privrednim subjektom koji izvršava osnovni ugovor te:
- e) Kada takve dodatne radove/usluge nije moguće tehnički ili ekonomski odvojiti od osnovnog ugovora bez znatnih poteškoća za projektnog partnera, ili
- f) Kada su takvi radovi/usluge, iako odvojivi od izvršenja osnovnog ugovora, nužno potrebni za njegov završetak;
- g) Za dodatne isporuke od dobavljača iz osnovnog ugovora koje su namijenjene ili kao djelimična zamjena uobičajene robe ili instalacija ili kao proširenje postojeće robe ili instalacija, ako bi promjena dobavljača obavezala projektnog partnera da nabavi robu koja ima drugačije tehničke karakteristike što bi rezultirano neusklađenošću ili nesrazmjernim tehničkim poteškoćama u radu i održavanju;
- h) Za kupovinu robe po posebno povoljnim uslovima od dobavljača koji je trajno obustavio poslovne djelatnosti, ili od stečajnog upravnika ili likvidatora, ili u okviru nagodbe s povjeriocima ili drugog sličnog postupka prema nacionalnim propisima zemlje sjedišta privrednog subjekta.

Pri sprovođenju pregovaračkog postupka, privatni partneri mogu zaključiti ugovore na osnovu samo jedne ponude, pod uslovom da su sledeći parametri definisani prije nego je ugovor zaključen:

- a) opis tehničkih specifikacija,
- b) količine,

- c) kriterijumi za odabir ponude,
- d) drugi opis predmeta nabavke, prema potrebi. To može, na primjer, biti: vrijeme dostave / izvršenja / sprovođenja, trajanje i vrsta garancije, opcije plaćanja, drugi uslovi izvršenja ugovora itd.

Napomena: Korisnici inovativnih programa-privatni partneri mogu koristiti pregovarački postupak, ali treba da dokažu osnovu za korištenje pregovaračkog postupka. Stoga se korisnicima inovativnih programa-privatnim partnerima savjetuje da je argumentacija u skladu sa gore navedenim pravilima.

4.3. Intelektualna svojina

4.3.1. Uvodni dio

Kreativna ili umjetnička realizacija neke ideje koja je plod ljudskog uma predstavlja nematerijalno dobro, te se smatra da ona pripada njenom stvaratelju i pod određenim uslovima, predstavlja njegovu intelektualnu svojinu. Iako je neopipljiva u fizičkom smislu, intelektualna svojina ima sve karakteristike imovine, pa se ona može kupiti, prodati, licencirati, zamijeniti, pokloniti ili naslijediti kao i svako druga svojina.

4.3.2. Prava i zaštita intelektualne svojine

Kada govorimo o zaštiti intelektualne svojine, jedna o temeljenih pretpostavki je da se do novog znanja teško dolazi, njegovo sticanje košta, a izuzetno se često lako kopira, te stoga treba voditi računa da ono što je vrijedno kopiranja vrijedi i zaštititi.

U savremenom preduzetničkom okruženju zaštita intelektualne svojine ima značajnu ulogu u uspješnom razvoju inovacija i razvoju poslovanja uopšte, te time predstavlja podsticaj preduzetničkoj aktivnosti. Kako bi što bolje odgovorili na savremene izazove poslovnog okruženja i povećali konkurentnost na tržištu, za preduzetnike je zaštita nematerijalne imovine kroz zaštitu intelektualne svojine jedna od mogućnosti za bolju komercijalizaciju i postizanje veće dodatne vrijednosti njihovih proizvoda i usluga.

Osim u preduzetničkom svijetu, zaštita prava intelektualne svojine predstavlja izuzetno važan korak i u naučnom svijetu posebno kada govorimo o transferu tehnologije. Kako bi se rezultat naučnog istraživanja mogao komercijalizovati, potrebno ga je zaštititi, čime intelektualna kreacija postaje intelektualna svojina.

Oblici zaštite prava intelektualne svojine se dijele na formalne i neformalne oblike.

1. U formalne oblike spadaju:

a) *Atorska i srodna prava*

Atorsko je pravo autora u pogledu njegovog autorskog djela. Autorskim pravom ne štiti se ideja nego autorsko djelo koje je izraz ideje, bez obzira na vrstu ili kvalitet izražavanja. Primjeri autorskih prava su: knjige, muzika, fotografije, članci (uključujući i naučne članke), itd.

Srodna prava su prava koja su bliska (odnosno srodna ili susjedna) autorskom pravu, a to su prava koje imaju osobe bliske autorima (izvođači, izdavači, filmski producenti, proizvođači baza podataka, itd.).

b) *Industrijska svojina*

U industrijsku svojinu spadaju: patenti, žigovi, industrijski dizajn, oznake geografskog porijekla i oznake izvornosti proizvoda i usluga i topografije poluprovodnika.

Patent štiti tehničke karakteristike izuma, osigurava pravo nosiocu patenta da spriječi druge od: proizvodnje, korišćenja ili prodaje izuma bez dopuštenja unutar određenog područja i vremenskog razdoblja. Istekom patenta izum postaje javno dobro i svi se mogu njime slobodno služiti. Da bi izum bio priznat kao patent, mora:

- biti nov, tj. ne smije prije podnošenja prijave za zaštitu biti prikazan javnosti na bilo koji način, bilo gdje u svijetu;
- imati inventivni iskorak, tj. ne smije na očigledan način za osobu stručnu u datom području proizlaziti iz stanja tehnike⁷ ; i
- biti industrijski primjenjiv, tj. biti praktično primjenjiv (ne samo teoretski) i prikladan za proizvodnju ili upotrebu u industrijskom opsegu.

c) *Žigovi* služe za označavanje proizvoda ili usluga pojedinih proizvođača te su jedni od najčešćih oblika intelektualnog vlasništva. Žig može biti svaki znak koji se može grafički prikazati i stiče se registracijom. Nositelj žiga može

⁷ Pod stanjem tehnike podrazumijeva se sve što je učinjeno dostupnim javnosti u svijetu, pisanim ili usmenim putem, upotrebom ili na bilo koji drugi način prije datuma podnošenja prijave patenta, izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo Republike Hrvatske

drugima braniti: isticanje znaka na proizvodima ili njihovim pakovanjima, stavljanje proizvoda na tržište ili pružanje usluga pod tim žigom, uvoz ili izvoz proizvoda obilježenih tim žigom, upotrebu znaka na poslovnim dokumentima i u reklamiranju.

d) *Industrijskim dizajnom* se štiti spoljašnji izgled proizvoda ili nekog njegovog dijela (ne tehnička funkcija). Uslovi za njegovo priznavanje su novost i individualni karakter. Dizajni se mogu štiti i autorskim pravima.

2. U neformalne oblike spadaju oni oblici intelektualne svojine koji obuhvataju zaštitu od nepoštenog tržišnog nadmetanja, poslovne tajne, znanja i iskustva (know-how), zaštitu povjerljivih podataka, zaštitu biljnih sorti, itd. Za neformalne oblike intelektualnog svojine ne postoje posebni postupci sticanja. Za razliku od formalnih oblika zaštite intelektualne svojine koja se stiču na osnovu posebnih zakona čiji je predmet zaštite većinom javno dostupan, opseg i djelotvornost zaštite neformalnih oblika intelektualne svojine zavisi od načina čuvanja njihovih sadržaja i ugovorima između strana kojima su ti sadržaji dostupni.

Detaljne informacije o zaštiti intelektualne svojine u Crnoj Gori, predstavljene su i u priručniku pod nazivom „Kako zaštititi inovaciju u Crnoj Gori i iz Crne Gore“, koji je dostupan na linku <https://www.gov.me/dokumenta/e9273a18-ff7a-4e49-b276-bb1f12920489>.

4.3.3. Komercijalizacija intelektualne svojine

Upotreba intelektualne svojine ostvaruje se dovođenjem iste na tržište, a postupak se naziva komercijalizacija intelektualne svojine.

Najčešći načini ponude intelektualne svojine na tržištu su:

- a) **odjela intelektualne svojine,**
- b) **prenos znanja⁸ u obliku licenciranja, osnivanja spinof-ova, itd., i**
- c) **interni razvoj proizvoda.**

Finansijski uspjeh komercijalizacije će zavisi od izbora načina ponude intelektualne svojine na tržištu koja se temelji na finansijskim resursima preduzeća ili naučno-istraživačke ustanove, obliku intelektualne svojine i poslovnim ciljevima.

Dodjela intelektualne svojine uključuje trajni prenos prava intelektualne svojine (npr. patenata, žigova ili autorskih prava) s jedne osobe (ustupalac)

⁸ Uz pretpostavku da transfer znanja uključuje i pokriva više od transfera tehnologije.

na drugu osobu (primalac). Shodno tome, primalac postaje novi vlasnik prava na intelektualnu svojinu. Način prenosa prava ostvaruje se putem ugovora o ustupanju. Kroz ustupanje prava intelektualne svojine, preduzeća ili naučnoistraživačke ustanove imaju neposredan novčani povrat i najčešće se radi o jednokratnoj isplati cjelokupnog iznosa. Nakon prenosa vlasništva, preduzeće ili naučnoistraživačka ustanova koja je prenijela isto nema dalje odgovornosti za upravljanje intelektualnom svojinom, uključujući plaćanje naknada ili praćenje povreda iste.

Licenciranje intelektualne svojine uključuje postupak dodjele licenci odnosno nosilac prava intelektualne svojine (davalac licence) daje dozvolu za korištenje svoje intelektualne svojine drugoj osobi (nosilac licence). Važno je da nosilac prava intelektualne svojine odluči da li je licenciranje tehnologije najbolja strategija korištenja. Prednosti licenciranja u poređenju s drugim dogovorima uključuju činjenicu da vlasnik intelektualne svojine zadržava svoju sposobnost da iskoristi nematerijalnu imovinu na određenim područjima ili poljima primjene, dok licenciranje tehnologije za druga područja ili polja nije od interesa za njegovo poslovanje. Dakle, licenciranje omogućava širenje na druga tržišta i dobijanje dodatnih ekonomskih koristi kroz naknade za licenciranje. Prava intelektualne svojine koja se najčešće licenciraju su: autorska prava, patenti, žigovi i industrijski dizajn.

Spinof-ovi se osnivaju kako bi se na tržište donijela nova tehnologija koju je razvila matična organizacija, vrlo često su to naučnoistraživačke ustanove. To se smatra vrijednom alternativom ustupanju ili licenciranju. Interesi zbog kojih se osnivaju spinof-ovi su različiti i s različitim dometima. Osnovni razlog je komercijalno iskorištavanje nematerijalne imovine kao i stvaranje nove ekonomske vrijednosti. Spinof-ovi se smatraju temeljnim posrednikom između naučne okoline i industrije, jer su snažan mehanizam za prenos tehnologije između ta dva sektora. To se uglavnom postiže pripajanjem spinof-ova većim preduzećima.

4.3.4. Intelektualna svojina u okviru inovacionih programa

U okviru inovacionih programa podstiče se ispitivanje, zaštita i komercijalizacija intelektualne svojine, kao značajni koraci u dovođenju inovacija na tržište. Podsticaji su najčešće osmišljeni na jedan od sledećih načina:

- kreiranjem specifičnih programa namijenjenih ispitivanju, zaštiti i komercijalizaciji intelektualne svojine;
- finansiranjem posebnog dijela troškova namijenjenih ispitivanju, zaštiti i komercijalizaciji intelektualne svojine u okviru raznih programa i projekata;
- pružanjem stručne podrške u ispitivanju, zaštiti i komercijalizaciji intelektualne svojine.

Ugovor ima o finansiranju, koje korisnici potpisuju s nadležnom institucijom koja sprovodi inovacioni program, regulišu se i pitanja zaštite i podjele intelektualne svojine među korisnicima i njihovim partnerima. Takođe, regulišu se i pitanja intelektualne svojine koja se unosi u projekte⁹ kao i intelektualna svojina koja će proizaći iz tog odobrenog projekta¹⁰ za finansiranje.

5. Monitoring projekata

Nadležna institucija prati realizaciju projekata kroz svoje mehanizme monitoringa. Monitoring projekata odnosi se na opšte odnose između institucije koja realizuje program i odobrenog projekta nakon početka finansiranja istog. Najčešće se nadzor vrši nad realizovanim aktivnostima, finansijskoj realizaciji, postupcima sprovođenja javnih nabavki, kao i diseminaciji i promociji finansiranih projekata.

Za uspešnost projekata, a time i samog programa koji nadležna institucija sprovodi, pored procesa evaluacije tokom kojeg se biraju projekti koji će biti finansirani, jednako su važne i faze monitoringa, kontrole i završne evaluacije projekata.

Nadležene institucije koje sprovode inovacione programe pridržavaju se sledećih pravila kako bi se uspostavili efikasni sistemi praćenja i kontrole projekata:

- uputstva za monitoring i kontrolu moraju biti dostupna svim korisnicima inovacionih programa i objavljena na internet stranicama institucija nadležnih za sprovođenje inovacionih programa;
- dokumentacija za podnošenje periodičnih i konačnih izvještaja u svrhu monitoringa i kontrole moraju biti dostupna svim korisnicima inovacionih programa i objavljena na internet stranicama institucija nadležnih za sprovođenje inovacionih programa;
- pravila za monitoring i kontrolu treba da budu osmišljena na način da nadležnim institucijama omogućavaju dobar uvid u sprovođenje pojedinih projekata, ali na način da istovremeno ne predstavljaju administrativno opterećenje za korisnike;
- institucije nadležne za sprovođenje inovacionih programa organizuju radionice za korisnike i pružaju stručnu podršku prilikom sprovođenja projekata.

Nadležene institucije mogu koristiti sledeće mehanizme monitoringa:

⁹ uključuje intelektualnu svojinu koje se smatra važnom za sprovođenje projekata koji će se finansirati u okviru inovacionog programa, a koje je već u vlasništvu korisnika ili partnera u momentu potpisivanja ugovora o finansiranju.

¹⁰ odnosi se na intelektualnu svojinu proisteklu iz aktivnosti u sklopu projekata finansiranih u okviru inovacionog programa nakon datuma potpisivanja ugovora o finansiranju.

- polugodišnje izvještaje o realizaciji projekta; izvještaji sadrže detaljan opis napretka projekta kao i kvantitativne indikatore sprovođenja;
- povremene posjete predstavnika nadležnih institucija;
- evaluaciju napretka projekta od strane nadležne institucije, koja uključuje najčešće i evaluaciju od strane nezavisnih evaluatora, po isteku određenog perioda predviđenog za sprovođenje projekata;
- nezavisnu finansijsku reviziju, koju organizuju korisnici inovacionog programa;
- završnu evaluaciju projekta koju sprovodi nadležna institucija;
- obavezno učestvovanje u javnim predstavljanjima programa nadležne institucije i u ostalim aktivnostima (seminari, radionice, internetske platforme, učešće u upitnicima za prikupljanje ključnih pokazatelja, itd.).

6. Evaluacija programa

Za dobro funkcionisanje sistema neophodan je proces evaluacije rezultata i efekta sprovedenih programa. Evaluacija programa je periodično ocjenjivanje efikasnosti, efektivnosti, postignutog efekta, održivosti i relevantnosti programa u kontekstu utvrđenih ciljeva. Evaluacijom programa nastoji se izmjeriti njihov dugoročni efekat (uticaj).

Od monitoringa se evaluacija razlikuje u vremenskom intervalu u kojem se sprovodi. Pored toga, evaluacija je sveobuhvatnija i detaljnija aktivnost u poređenju sa monitoringom, usmjerena na širi raspon pitanja o upravljanju programom i njegovom učinku.

Sprovodi se kao nezavisna analiza okruženja, ciljeva, rezultata, aktivnosti i uloženi sredstava, radi donošenja zaključaka koji bi se mogli koristiti kao temelj za buduće odluke. S obzirom na faze evaluacionog ciklusa, razlikujemo sledeće tipove evaluacije:

- prethodna (ex-ante) evaluacija prije sprovođenja programa;
- evaluacija u toku (on-going) ili periodična evaluacija (interim evaluation) ili srednjoročna evaluacija (mid-term), sprovodi se tokom implementacije programa; i
- naknadna (ex-post) evaluacija po završetku programa/projekata.

Kroz evaluaciju programa želimo da dobijemo odgovore na 3 osnovna nivoa:

- *Strateškom* (Da li radimo prave stvari? Da li uloženi resursi (novac, vrijeme, ljudi) odgovaraju ekonomskim/neekonomskim učincima? Da li je na adekvatan način uspostavljena veza između izlaznih i krajnjih rezultata?)

- *Operativnom* (Da li ovo radimo na pravi način? Da li je program adekvatno financiran tako da može ispuniti postavljene ciljeve? Da li su efikasni mehanizmi nadzora i monitoringa?)
- *u svrhu daljeg učenja* (Da li postoje bolji načini da ovo radimo? Koji su alternativni pravci kreiranja i realizacije programa?)

U svrhu procjene efekta programa, nadležna institucija će razviti:

- set mjerljivih indikatora za praćenje učinaka pojedinih programa;
- metodologiju za kvalitativnu i kvantitativnu analizu; i
- metodologiju za prikupljanje podataka (različite upitnike za pojedine programe u svrhu prikupljanja i dopune informacija o financiranim projektima, kao i o projektima koji nijesu bili odabrani za financiranje, intervjui s korisnicima, online ankete, itd.).

7. Literatura i prilozi

- Državni zavod za intelektualno vlasništvo Republike Hrvatske <https://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/o-intelektualnom-vlasnistvu/>
- Fond „Jedinstvo uz pomoć znanja“- Smjernice i operativni postupci - Drugi projekt tehnologijskog razvoja (STP II) 2018, http://www.ukf.hr/UserDocImages/2A%202018%20natjecaj/HR_UKF_Smjernice%20FINAL%202018.pdf
- Okvir za državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije (52014XC0627(01), SL C 198, 27.6.2014., str. 1-29)
- Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 ugovora (32014R0651) SL L 187, 26.6.2014, str. 1-78;
- Smjernice o javnoj nabavi - Programi Europske teritorijalne suradnje 2014-2020;
- Uredba Komisije (EU), br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni čl. 107 i 108 ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći) (32013R1407, SL L 352, 24.12.2013, str. 1-8);
- Zakon o javnim nabavkama <https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/zakon-o-javnim-nabavkama.html>
- Zakon o kontroli državne pomoći <http://www.azzk.me/dp/doc/Pravni%20okvir/Zakon%20o%20kontroli%20drzavne%20pomoci%202018.pdf>
- Priručnik „Kako zaštititi inovaciju u Crnoj Gori i iz Crne Gore“ <https://wapi.gov.me/download/e9273a18-ff7a-4e49-b276-bb1f12920489?version=1.0>.

8. Prilog 1 - Popis važnih definicija državne pomoći, tabele opravdanih troškova i maksimalnog intenziteta pomoći i pragova za prijavu

1) **Popis važnih definicija za potrebe pravila državne pomoći**, koja se primjenjuju prilikom dodjele sredstava inovacionih programa:

„**bruto ekvivalent bespovratnog sredstva**” znači iznos državne pomoći ako je dodijeljena u obliku bespovratnog sredstva, prije odbitka poreza ili drugih naknada;

„**datum dodjele državne pomoći**” znači datum kada je zakonsko pravo na primanje državne pomoći dodijeljeno korisniku na osnovu primjenjivog nacionalnog pravnog sistema;

„**državna pomoć**” znači svaka mjera koja ispunjava sve kriterijume utvrđene u članu 107. stav 1. ugovora¹¹ ;

„**ekskluzivni razvoj**” znači javna nabavka usluga istraživanja i razvoja od koje sve koristi stiče isključivo ugovarač ili ugovorno tijelo, a koje može koristiti za obavljanje vlastitih poslova pod uslovom da za njih plati punu naknadu;

„**eksperimentalni razvoj**” znači sticanje, kombinovanje, oblikovanje i upotreba postojećih naučnih, tehnoloških, poslovnih i ostalih mjerodavnih znanja i vještina u cilju razvoja novih ili poboljšanih proizvoda, procesa ili usluga. To može uključivati, primjera radi, aktivnosti u cilju konceptualnog definisanja, planiranja i dokumentacije novih proizvoda, procesa ili usluga. Eksperimentalni razvoj može obuhvatati izradu prototipa, demonstrativne aktivnosti, pilot-projekte, ispitivanje i provjeru novih ili poboljšanih proizvoda, procesa ili usluga u okruženju koje odražava operativne uslove iz stvarnog života ako je osnovni cilj ostvarenje daljnjih tehničkih poboljšanja proizvoda, procesa ili usluga koji nisu u bitnome utvrđeni. To može uključivati i razvoj tržišno upotrebljivog prototipa ili pilot-projekta koji je nužno konačni tržišni proizvod, a preskupo ga je proizvesti samo da bi se upotrebljavao u svrhu demonstrativnih aktivnosti i provjere. Eksperimentalni razvoj ne uključuje rutinske ili periodične izmjene postojećih proizvoda, proizvodnih linija, proizvodnih procesa, usluga i drugih aktivnosti u toku, čak i ako te izmjene znače poboljšanja;

„**fundamentalno istraživanje**” znači eksperimentalni ili teorijski rad preduzet prvenstveno kako bi se stekla nova znanja o temeljnim načelima fenomena i vidljivih činjenica, bez predviđene direktne tržišne primjene ili upotrebe;

¹¹ Ugovor o funkcionisanju EU - dio pravne tekovine EU koju na putu pristupanja države kandidati moraju usvojiti.

„**industrijsko istraživanje**” znači planirano istraživanje ili kritički pregled u cilju sticanja novih znanja i vještina za razvoj novih proizvoda, procesa ili usluga odnosno za postizanje znatnog poboljšanja postojećih proizvoda,

procesa ili usluga. To obuhvata stvaranje sastavnih dijelova složenih sistema i može uključivati izradu prototipa u laboratorijskom okruženju ili u okruženju sa simuliranim sučeljima postojećih sistema te male pilot-linije ako je to neophodno za industrijsko istraživanje i posebno za provjeru generičke tehnologije;

„**inovacija organizacije poslovanja**” znači sprovođenje nove organizaci- one metode u poslovnoj praksi preduzetnika, organizaciji radnog mjesta ili spoljnim odnosima te isključuje promjene koje se baziraju na organizacionim metodama koje preduzetnik već primjenjuje, promjene upravljačke strategije, spajanja i preuzimanja, prestanak upotrebe procesa, jednostavnu zamjenu ili proširenje osnovnog kapitala, promjene nastale isključivo kao posljedica promjene faktorskih cijena, prilagođavanje kupcima, lokalizaciju, redovne, sezonske i druge ciklične promjene te trgovinu novim ili znatno poboljšanim proizvodima;

„**inovacija procesa**” znači sprovođenje novih ili znatno poboljšanih metoda proizvodnje ili isporuke (uključujući znatne promjene u tehnikama, opremi ili softveru), isključujući manje izmjene ili poboljšanja, povećanja proizvodnih kapaciteta ili kapaciteta usluga dodavanjem proizvodnih ili logističkih sistema vrlo sličnih onima koji se već upotrebljavaju, prestanak upotrebe procesa, jednostavnu zamjenu ili proširenje osnovnog kapitala, promjene nastale isključivo kao posljedica promjene faktorskih cijena, prilagođavanje kupcima, lokalizaciju, redovne, sezonske i druge ciklične promjene te trgovinu novim ili znatno poboljšanim proizvodima;

„**inovacioni klaster**” znači strukture ili organizovane grupe samostalnih stranaka (kao što su inovativna novoosnovana preduzeća, mala, srednja i velika preduzeća te organizacije za istraživanje i širenje znanja, neprofitne organizacije i drugi povezani privredni subjekti) osnovane u cilju podsticanja inovacionih aktivnosti, što postižu promovisanjem dijeljenja objekata i razmjene znanja i stručnosti te efikasnijim doprinosom prenosu znanja, umrežavanju, širenju informacija i saradnji među preduzećima i drugim organizacijama u klasteru;

„**inovaciono preduzeće**” znači preduzeće:

- a. koje može dokazati, na osnovu evaluacije koje je sproveo nezavisni stručnjak, da će u predvidivoj budućnosti razviti proizvode, usluge ili procese koji su novi ili znatno poboljšani u poređenju s trenutnim stanjem u

dotičnoj grani industrije, a koji sa sobom nose rizik tehnološkog ili industrijskog neuspjeha; ili

b. čiji troškovi istraživanja i razvoja predstavljaju najmanje 10% njegovih ukupnih troškova poslovanja u najmanje jednoj od tri godine koje prethode dodjeli državne pomoći ili, u slučaju novoosnovanog preduzeća koje nema ostvarenu nijednu poslovnu godinu, u reviziji njegovog trenutnog poslovnog perioda koju je ovjerio eksterni revizor;

„**intenzitet državne pomoći**” znači bruto iznos državne pomoći izražen kao procenat prihvatljivih troškova, prije odbijanja poreza ili drugih naknada. Ako se državna pomoć dodjeljuje u obliku različitom od bespovratnih sredstava, iznos državne pomoći jednak je bespovratnim sredstvima. Državna pomoć koja se plaća u nekoliko djelova diskontuje se na njenu vrijednost u trenutku dodjeljivanja. Kamatna stopa koju je pritom potrebno primijeniti diskontna je stopa koja se primjenjuje u trenutku dodjele. Intenzitet državne pomoći izračunava se pojedinačno za svakog korisnika državne pomoći;

„**istraživačka infrastruktura**” znači objekti, resursi i s tim povezane usluge koje naučnici upotrebljavaju za sprovođenje istraživanja u svojem polju te obuhvata naučnu opremu ili komplete instrumenata, resurse koji se temelje na znanju kao što su zbirke, arhivi ili strukturirani naučni podaci, pomoćne infrastrukture koje se temelje na informacionim i komunikacionim tehnologijama, kao što su infrastruktura GRID, računarska, programerska i komunikaciona infrastruktura, te sva druga sredstva jedinstvene prirode koja su bitna za istraživanje. Takve infrastrukture mogu biti „na jednome mjestu” ili „raspodijeljene” (organizovana mreža resursa);

„**jednokratna državna pomoć**” znači državna pomoć koja nije dodijeljena na osnovu programa državna pomoć;

„**mala i srednja preduzeća**” ili „MSP-ovi”, „mala preduzeća” i „srednja preduzeća” znači preduzetnici koji ispunjavaju kriterijume propisane u preporuci komisije o definiciji mikro, malih i srednjih preduzeća.

„**materijalna imovina**” znači imovina koja se sastoji od zemljišta, zgrada i postrojenja te mašina i opreme.

„**nematerijalna imovina**” znači imovina koja nema fizički ili finansijski oblik, na primjer patenti, licence, znanje i iskustvo ili druga vrsta intelektualnog vlasništva;

„**neto dodatni troškovi**” znači razlika očekivanih neto sadašnjih vrijednosti projekta ili aktivnosti kojima je dodijeljena pomoć i održivog kontrafaktičnog

ulaganja koje bi korisnik izvršio da nije bilo državne pomoć;

„**neuvršteni MSP**” znači MSP koji nije uvršten na službeni popis berze, osim alternativnih trgovinskih platformi;

„**novoo osnovani MSP**” su preduzetnici odnosno neuvrštena mala preduzeća do pet godina nakon registracije, koja još nisu raspodijelila dobit i koja nisu osnovana spajanjem. Za prihvatljive preduzetnike koji nisu podložni registraciji može se smatrati da petogodišnje razdoblje prihvatljivosti počinje od trenutka u kojemu preduzeće započinje svoju ekonomsku djelatnost ili je dužan platiti porez za svoju ekonomsku djelatnost;

„**organizacija za istraživanje i širenje znanja**” ili „**istraživačka organizacija**” znači subjekt (kao što su fakulteti ili istraživački instituti, agencije za prenos tehnologije, posrednici u inovaciji, fizičke osobe ili virtualni kolaborativni subjekti usmjereni na istraživanje), bez obzira na njegov pravni status (ustrojstvo na temelju javnog ili privatnog prava) odnosno način finansiranja, čiji je prvenstveni cilj nezavisno sprovoditi fundamentalno istraživanje, industrijsko istraživanje ili eksperimentalni razvoj ili s rezultatima tih djelatnosti upoznati široku javnost, putem predavanja, objavljivanja ili prenosa znanja. Ako taj subjekt obavlja i ekonomske djelatnosti, finansiranje, troškovi i prihodi tih ekonomskih djelatnosti moraju se obračunati zasebno. Preduzetnici koji imaju presudan uticaj na takav a, na primjer kao vlasnici udjela u njemu ili kao njegovi članovi, nemaju povlašteni pristup rezultatima koje subjekt proizvede;

„**po tržišnim uslovima**” znači uslovi transakcije između ugovornih stranaka ne razlikuju se od onih koji bi bili utvrđeni između nezavisnih preduzetnika i nema naznake nedopuštenog dogovaranja. Za svaku transakciju koja proizlazi iz otvorenog, transparentnog i nediskriminativnog postupka smatra se da zadovoljava načelo transakcije po tržišnim uslovima;

„**početak radova**” ili „početak projekta” znači početak aktivnosti IRI-ja ili prvi sporazum između korisnika i ugovarača za sprovođenje projekta, u zavisnosti od toga što je prvo. Pripremni radovi, npr. dobijanje dozvola i sprovođenje studija izvodljivosti, ne smatraju se početkom radova;

„**pojedinačna državna pomoć**” znači državna pomoć koja je dodijeljena određenom preduzeću i uključuje jednokratnu pomoć i pomoć dodijeljenu na osnovu programa državna pomoć;

„**potpuna dodjela**” znači istraživačka organizacija, istraživačka infrastruktura ili javni kupac uživaju sve ekonomske koristi od prava intelektualnog vlasništva zadržavanjem prava da njima neograničeno raspolažu, posebno

pravom vlasništva i pravom na licencu. To može biti i slučaj kada istraživačka organizacija ili istraživačka infrastruktura (javni kupac) odluči sklopiti dalje ugovore o tim pravima, uključujući njihovo licenciranje partneru uključenom u saradnju (preduzetnicima);

„**povratni avans**” znači zajam za projekat koji se isplaćuje u jednom ili više djelova, a uslovi njegovog povraćaja zavise od rezultata projekta;

„**predkomercijalna nabavka**” znači javna nabavka usluga istraživanja i razvoja kada ugovarač ili ugovorno tijelo ne preuzima sve rezultate i koristi od ugovora ekskluzivno za upotrebu u vlastitim poslovima, već ih dijeli s pružiocima pod tržišnim uslovima. Ugovor, predmet koji potpada pod jednu ili više kategorija istraživanja i razvoja utvrđenih u ovom okviru, mora biti ograničenog trajanja i može uključivati razvoj prototipova ili ograničenih količina prvih proizvoda ili usluga u obliku ispitne serije. Kupovina komercijalnih količina proizvoda ili usluga ne smije biti predmet istog ugovora;

„**prenos znanja**” znači bilo koji proces čiji je cilj sticanje, prikupljanje i dijeljenje eksplicitnog i prećutnog znanja, uključujući vještine i sposobnosti u ekonomskim i neekonomskim djelatnostima kao što su istraživačka saradnja, konsalting, licenciranje, osnivanje novih preduzeća, objavljivanje i mobilnost istraživača i drugog osoblja uključenog u te aktivnosti. Uz naučno i tehnološko znanje, prenos znanja uključuje i druge oblike znanja, na primjer, znanje o upotrebi standarda i propisa koji ih sadrže te o uslovima u stvarnim radnim okruženjima i metodama za inovaciju organizacije poslovanja te upravljanje znanjem povezanim s utvrđivanjem, sticanjem, zaštitom, odbranom i iskorištavanjem nematerijalne imovine;

„**primijenjeno istraživanje**” znači industrijsko istraživanje, eksperimentalan razvoj ili njihova kombinacija;

„**program državne pomoći**” znači svaki akt na osnovu kojeg se mogu, bez potrebe za daljim sprovođenjem mjerama, dodjeljivati pojedinačne državne pomoći preduzetnicima definisanim u aktu na opšti i apstraktan način te svaki akt na osnovu kojeg se državna pomoć koja nije povezana s određenim projektom može dodijeliti jednom preduzeću ili više njih;

„**projekat IR-a**” znači operacija koja uključuje aktivnosti koje se protežu na jednu ili više kategorija istraživanja i razvoja definisanih u ovom dokumentu, a namijenjena je ostvarenju nedjeljivo zadatka precizne privredne, naučne ili tehničke prirode s jasno unaprijed definisanim ciljevima. Projekat IR-a može se sastojati od nekoliko radnih paketa, aktivnosti ili usluga te uključuje jasne ciljeve i aktivnosti koji će se sprovoditi u cilju postizanja tih ciljeva (uključujući njihove očekivane troškove) i konkretne rezultate za utvrđivanje ishoda tih

aktivnosti i njihovo upoređivanje s odgovarajućim ciljevima. Kada se jedan ili više projekata IR-a ne mogu jasno razdvojiti jedan od drugog i posebno kada nemaju nezavisne mogućnosti za tehnološki uspjeh, smatraju se jednim projektom;

„**savjetodavne usluge za inovacije**” znači konsalting, pomoć i usavršavanje u područjima prenosa znanja, sticanja, zaštite i iskorištavanja nematerijalne imovine, upotrebe standarda i propisa koji ih sadrže;

„**studija izvodljivosti**” znači evaluacija i analiza potencijala projekta, čiji je cilj podržati proces donošenja odluka objektivnim i racionalnim otkrivanjem njegovih prednosti i nedostataka, mogućnosti i prijetnji (SWOT) te utvrditi resurse potrebne za njegovo sprovođenje i u konačnom njegove izgleda za uspjeh;

„**troškovi osoblja**” znači troškovi istraživača, tehničara i drugog pomoćnog osoblja u mjeri u kojoj je zaposleno na odgovarajućem projektu ili aktivnosti;

„**upućivanje na rad**” znači privremeno zapošljavanje osoblja kod korisnika s pravom osoblja na povratak prethodnom poslodavcu;

„**usluge podrške inovacijama**” znači obezbjeđivanje kancelarijskog prostora, baza podataka, biblioteka, istraživanja tržišta, laboratorija, označavanje kvaliteta, ispitivanje i sertifikovanje za potrebe razvoja učinkovitijih proizvoda, procesa ili usluga;

„**velika preduzeća**” znači preduzeća koja nisu obuhvaćena definicijom malih i srednjih preduzeća;

„**visokokvalifikovano osoblje**” znači osoblje sa fakultetskim obrazovanjem i najmanje 5 godina mjerodavnog profesionalnog iskustva, koje može uključivati i doktorsko obrazovanje.

2) Tabela 1: Opravdani troškovi - Okvir Zajednice za državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije

<p>Pomoć za projekte istraživanja i razvoja</p>	<p>(a) Troškovi osoblja: istraživača, tehničara i drugog pomoćnog osoblja u obimu u kojem je zaposleno na projektu.</p> <p>(b) Troškovi instrumenata i opreme, u obimu u kojem se koriste za projekat i za period korišćenja u projektu. Ukoliko se ti instrumenti i oprema ne koriste za projekat tokom njihovog cijelog vijeka trajanja, opravdanim troškovima smatraju se samo troškovi amortizacije koji odgovaraju vremenu trajanja projekta, kako su obračunati na osnovu dobre računovodstvene prakse.</p> <p>(c) Troškovi zgrada i zemljišta, u obimu u kojem se koriste za projekat i za period korišćenja u projektu. U pogledu zgrada, opravdanim troškovima smatraju se samo troškovi amortizacije koji odgovaraju vremenu trajanja projekta, kako su obračunati na osnovu dobre računovodstvene prakse. Za zemljište, opravdani troškovi su troškovi komercijalnog prenosa ili stvarni kapitalni troškovi.</p> <p>(d) Troškovi istraživanja koje se sprovodi na osnovu ugovora, troškovi znanja i patenata koji su kupljeni ili je za njih pribavljena licenca od trećih strana po uslovima „van dohvata ruke“, kao i troškovi konsultantskih i ekvivalentnih usluga koje se koriste isključivo za projekat.</p> <p>(e) Dodatni režijski troškovi koji su nastali direktno kao rezultat projekta.</p> <p>(f) Drugi operativni troškovi, uključujući troškove materijala, potrošne robe i sličnih proizvoda koji su nastali direktno kao rezultat projekta</p>
<p>Pomoć za studije izvodljivosti</p>	<p>Troškovi studije.</p>
<p>Pomoć za izgradnju i nadgradnju istraživačkih infrastruktura</p>	<p>Troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu.</p>

<p>Pomoć za inovacije za MSP</p>	<p>(a)Troškovi pribavljanja, potvrđivanja i odbrane patenata i druge nematerijalne imovine.</p> <p>(b)Troškovi upućivanja visokokvalifikovanog osoblja iz organizacije za istraživanje i širenje znanja ili velikog privrednog društva na rad na aktivnostima istraživanja, razvoja i inovacija na novootvorenom radnom mjestu kod korisnika pod uslovom da se time ne zamjenjuje drugo osoblje.</p> <p>(c)Troškovi savjetodavnih usluga i usluga podrške za inovacije.</p>
<p>Pomoć za inovacije procesa i inovacije u organizaciji</p>	<p>Troškovi osoblja; troškovi instrumenata, opreme, zgrada i zemljišta, u obimu u kojem se koriste za projekat i za period korišćenja u projektu; troškovi istraživanja koje se sprovodi na osnovu ugovora, troškovi znanja i patenata koji su kupljeni ili je za njih pribavljena licenca od trećih strana po uslovima „van dohvata ruke“; dodatni režijski troškovi i drugi operativni troškovi, uključujući troškove materijala, potrošne robe i sličnih proizvoda, koji su nastali direktno kao rezultat projekta.</p>
<p>Pomoć za inovativne klustere</p>	
<p>Pomoć za ulaganje</p>	<p>Troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu.</p>
<p>Operativna pomoć</p>	<p>Troškovi osoblja i administrativni troškovi (uključujući režijske troškove) koji se odnose na:</p> <p>(a) podsticanje klastera da bi se olakšala saradnja, razmjena informacija i pružanje ili usmjeravanje specijalizovanih i korisnicima prilagođenih usluga poslovne podrške;</p> <p>(b) promovisanje klastera radi povećanja učešća novih privrednih društava ili organizacija i povećanja vidljivosti;</p> <p>(c) upravljanje objektima klastera; i</p> <p>(d) organizaciju programa obuke, radionica i konferencija kako bi se podržala razmjena znanja, umrežavanje i transnacionalna saradnja.</p>

3) Tabela 2: Maksimalni intenziteti pomoći - Okvir Zajednice za državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije

	Malo privredno društvo	Srednje privredno društvo	Veliko privredno društvo
Pomoć za projekte istraživanja i razvoja			
Fundamentalno istraživanje	100%	100%	100%
Industrijsko istraživanje	70%	60%	50%
- zavisno od djelotvorne saradnje između privrednih društava (za velika privredna društva prekogranična saradnja ili saradnja sa najmanje jednim MSP) ili između privrednog društva i istraživačke organizacije, ili - zavisno od opsežnog širenja rezultata	80%	75%	65%
Eksperimentalni razvoj	45%	35%	25%
- zavisno od djelotvorne saradnje između privrednih društava (za velika privredna društva prekogranična saradnja ili saradnja sa najmanje jednim MSP) ili privrednog društva i istraživačke organizacije, ili - zavisno od opsežnog širenja rezultata	60%	50%	40%
Pomoć za studije izvodljivosti	70%	60%	50%
Pomoć za izgradnju i nadgradnju istraživačkih infrastruktura	50%	50%	50%
Pomoć za inovacije za MSP	50%	50%	
Pomoć za inovacije procesa i inovacije u organizaciji	50%	50%	15%
Pomoć za inovativne klustere			
Pomoć za ulaganje	50%	50%	50%
- u regionima koji primaju pomoć i koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) ugovora,	55%	55%	55%
- u regionima koji primaju pomoć i koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) ugovora	65%	65%	65%
Operativna pomoć	50%	50%	50%

4) Pragovi za prijavu državne pomoći - *Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014*

1.Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014 se ne primjenjuje na državnu pomoć koja premašuje sledeće pragove:

- **Za državnu pomoć MSP-ovima za učešće na sajmovima:** 2 miliona eura po preduzetniku po godini.
- **Za državnu pomoć za inovacije procesa i organizaciju poslovanja;** 7,5 miliona eura po preduzetniku po projektu.
- **Za državnu pomoć za inovacije za MSP-ove:** 5 miliona eura po preduzetniku po projektu.
- **Za državnu pomoć za inovacione klastere:** 7,5 miliona eura po klasteru.
- **Za državnu pomoć za istraživanje i razvoj.**

I) Ako je projekat pretežno fundamentalno istraživanje u vrijednosti do **40 miliona eura** po preduzetniku, po projektu - to je slučaj ako više od polovine prihvatljivih troškova projekta nastaje putem djelatnosti obuhvaćenih kategorijom fundamentalnog istraživanja.

II) Ako je projekat pretežno industrijsko istraživanje u vrijednosti do **20 miliona eura** po preduzetniku po projektu - to je slučaj ako više od polovine prihvatljivih troškova projekta nastaje putem djelatnosti obuhvaćenih kategorijom industrijskog istraživanja ili kategorijama industrijskog istraživanja i fundamentalnog istraživanja zajedno.

III) Ako je projekat pretežno eksperimentalni razvoj u vrijednosti do **15 miliona eura** po preduzetniku po projektu - to je slučaj ako više od polovine prihvatljivih troškova projekta nastaje putem djelatnosti obuhvaćenih kategorijom eksperimentalnog razvoja.

IV) Ako se projekat ostvaruje u okviru inicijative EUREKA ili se sprovodi u okviru zajedničkog preduzeća uspostavljenog na osnovu člana 185. ili člana 187. ugovora, iznosi iz tačaka i. – iii. udvostručuju se.

V) Ako se državna pomoć za projekte istraživanja I razvoja dodjeljuju u obliku povratnih avansa koji se, u nedostatku prihvaćene metodologije za izračunavanje njihovog bruto ekvivalenta bespovratnog sredstva, izražavaju kao procenat prihvatljivih troškova, a mjerom se predviđa da se u slučaju uspješnog

rezultata projekta, zasnovanog na osnovu razumne i promišljene pretpostavke, avansi vraćaju uz kamatnu stopu koja je jednaka najmanje diskontnoj stopi primjenjivoj u trenutku dodjele državne pomoć, iznos iz tačaka i. – iv. povećavaju se za 50 %.

VI) Za državnu pomoć za studije izvodljivosti u pripremi istraživačkih djelatnosti u vrijednosti do 7,5 miliona eura po studiji.

- **za državnu pomoć za nadoknadu dodatnih troškova zapošljavanja radnika s invaliditetom:** 10 miliona eura po preduzetniku po godini;
- **za državnu pomoć za nadoknadu troškova pomoći pružene radnicima u nepovoljnom položaju:** 5 miliona eura po preduzetniku po godini;
- **za državnu pomoć za novoosnovana preduzeća:** iznosi po preduzetniku utvrđeni u članu 22. stavovima 3, 4. i 5.;
- **za državnu pomoć za rizično finansiranje:** 15 miliona eura po prihvatljivom preduzetniku kako je utvrđeno u članu 21. stav 9;
- **za državnu pomoć za savjetodavne usluge u korist MSP-ova:** 2 miliona eura po preduzetniku po projektu;
- **za državnu pomoć za širokopojasne infrastrukture:** 70 miliona eura ukupnih troškova po projektu;
- **za državnu pomoć za troškove saradnje za MSP-ove** koji učestvuju u projektima evropske teritorijalne saradnje: 2 miliona eura;
- **za državnu pomoć za ulaganje u distribucionu mrežu za centralizovano grijanje ili hlađenje:** 20 miliona eura po preduzetniku;
- **za državnu pomoć za ulaganje u energetska infrastrukturu:** 50 miliona eura po preduzetniku po projektu ulaganja;
- **za državnu pomoć za ulaganje u istraživačke infrastrukture:** 20 miliona eura po infrastrukturi;
- **za državnu pomoć za ulaganje u kulturu i očuvanje baštine:** 100 miliona eura po projektu; za operativnu državnu pomoć za kulturu i očuvanje baštine: 50 miliona eura po preduzetniku po godini;
- **za državnu pomoć za ulaganje u lokalne infrastrukture:** 10 miliona eura ili ukupni troškovi koji premašuju 20 miliona eura za istu infrastrukturu;

- **za državnu pomoć za ulaganje u projekte energetske efikasnosti:** 10 miliona eura kako je utvrđeno u členu 39. stav 5.;
- **za državnu pomoć za ulaganje u sportske i višenamjenske infrastrukture:** 15 miliona eura ili ukupni troškovi koji premašuju 50 miliona eura po projektu, za operativnu državnu pomoć za sportsku infrastrukturu: 2 miliona eura po infrastrukturi po godini; i
- **za državnu pomoć za ulaganje u zaštitu životne sredine,** isključujući državnu pomoć za ulaganje u zbrinjavanje kontaminiranih lokacija, i za distribucionu mrežu postrojenja energetske efikasnog centralizovanog grijanja i hlađenja: 15 miliona eura po preduzetniku po projektu ulaganja;
- **za državnu pomoć za ulaganje u zbrinjavanje kontaminiranih lokacija:** 20 miliona eura po preduzetniku po projektu ulaganja;
- **za državnu pomoć za ulaganje za MSP-ove:** 7,5 miliona eura po preduzetniku po projektu ulaganja;
- **za državnu pomoć za usavršavanje:** 2 miliona eura po projektu usavršavanja;
- **za državnu pomoć za zapošljavanje radnika s invaliditetom u obliku subvencija za plate:** 10 miliona eura po preduzetniku po godini;
- **za državnu pomoć za zapošljavanje radnika u nepovoljnom položaju:** 5 miliona eura po preduzetniku po godini;
- **za operativnu državnu pomoć za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora i operativnu državnu pomoć za promovisanje energije iz obnovljivih izvora u malim postrojenjima:** 15 miliona eura po preduzetniku, po projektu. Odnosno 150 miliona eura godišnje, ako se državna pomoć dodjeljuje na osnovu konkurentnog konkursnog postupka u skladu s članom 42. i uzimajući u obzir kombinovani obračun svih programa obuhvaćenih tim članom;
- **za programe pomoći za audiovizuelna djela:** 50 miliona eura po programu po godini;
- **za regionalnu državnu pomoć za ulaganje:** „prilagođeni iznos državne pomoći” izračunat u skladu s mehanizmom određenim u členu 2. tački 20. za ulaganja s prihvatljivim troškovima u iznosu od 100 miliona eura;
- **za regionalnu državnu pomoć za urbani razvoj:** 20 miliona eura kako je utvrđeno u členu 16. stav 3.

